

Agressie & Geweld

Evaluatie pilot Halt-Veilige Publieke Taak

Marga van Aalst
Sanneke Verweij

RAPPORT

Veilige Publieke Taak op school

Evaluatie pilot Halt-VPT

Marga van Aalst
Sanneke Verweij

Plaats, 28 september 2012

Marga van Aalst
senior onderzoeker
mvanaalst@dsp-groep.nl

Sanneke Verweij
junior onderzoeker
sverweij@dsp-groep.nl

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Opbouw rapport	6
2	Het Programma van Halt	7
2.1	Aanleiding en visie	7
2.2	Doel van de schooltrajecten Halt en de Veilige Publieke Taak	9
2.3	Aanpak/organisatie	10
2.4	Globale planning	12
2.5	Communicatie/ boodschap	12
2.6	Risico's en randvoorwaarden	12
2.7	Evaluatie	13
2.8	Grondslag	13
2.9	Inhoud	14
3	De scholen	19
3.1	Basisschool Oranje Nassau	19
3.2	Basisschool De Petteflet	21
3.3	Markland College	23
3.4	Frencken College	26
3.5	Kellebeek College	28
3.6	CBS De Wadden	31
3.7	Haarlem College	32
3.8	Kennemer College	35
3.9	De Linie	37
4	De analyse	41
4.1	De vragenlijst voor de leerlingen	42
4.2	De vragenlijst voor mentoren	44
5	Conclusies en het advies	47
5.1	algemeen	47
5.2	De instrumenten	49
5.3	De uitvoering	50
5.4	De resultaten	52
5.5	De effecten	53
<i>Bijlagen</i>		
	Bijlage 1 Vragenlijst leerlingen	59
	Bijlage 2 Mentoren Evaluatieformulier 'Veilige Publieke Taak - Lesmodule 1: Halt	63

1 Inleiding

De opdracht

Halt Nederland heeft op verzoek van het Programma Veilige Publieke Taak (VPT) van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) een programma ontwikkeld voor de voorlichting over Veilige Publieke Taken op scholen en de mogelijkheid de Halt afdoening intensiever in te zetten als repressieve maatregel bij overtredingen van jongeren ten opzichte van medewerkers met een publieke taak.

Het eerste deel van het programma, de preventieve voorlichting op scholen, is als pilot uitgevoerd bij 10 scholen en wordt door DSP-groep geëvalueerd in een meelopende evaluatie. Het doel van het preventieve programma is enerzijds de bewustwording bij jongeren te vergroten met betrekking tot Veilige Publieke Taken en anderzijds de meldingsbereidheid bij docenten met betrekking tot incidenten te verhogen.

Het doel van het programma VPT

Programma Veilige Publieke Taak (VPT) is een programma van het ministerie van BZK, DG Bestuur en Koninkrijksrelaties. Het programma stelt als doel dat werknemers met een publieke taak zonder beletsel en zonder enige vorm van drang en dwang hun werk moeten kunnen uitvoeren. Met het programma Veilige Publieke Taak wil BZK in 2011 het aantal voorvallen van agressie en geweld tegen werknemers met een publieke taak met 15% hebben verminderd ten opzichte van 2007 (66%).

In het landelijke VPT onderzoek naar agressie en geweld Publieke Taak uit 2010/2011, uitgevoerd door DSP-groep, blijkt dat het percentage werknemers in het onderwijs dat slachtoffer is geweest van één of meer vormen van ongewenst gedrag in 2011 is afgenomen van 69% in 2007 en 2009 naar 55% in 2011. Een grote daling, maar 55% is nog steeds een hoog percentage.

Daarnaast heeft VPT vastgesteld dat geweld tegen overheidsdienaren, dus niet alleen op scholen, vaak plaatsvindt door jongeren. Alcohol- en drugsproblematiek kunnen naast recidive een belangrijke rol hierin spelen en er is een zogeheten 'carrière' in criminaliteit te ontdekken bij daders. VPT wil jongeren bewust maken van de functie van werknemers met een publieke taak en wat het betekent als deze werknemers te maken krijgen met geweld en agressie. Door bewustwording moet voorkomen worden dat jongeren geweld gebruiken tegen werknemers met een publieke taak. Mocht dit alsnog gebeuren, dan wil VPT dat dit wordt gemeld en er een passende straf plaatsvindt.

De projecten van Halt

De diensten van Halt zijn normstellend: gedrag dat de waarden en normen van de Nederlandse samenleving overschrijdt en strafbaar is, is niet acceptabel. Halt biedt jongeren mogelijkheden om te leren 'het anders te doen'. Op die manier vermindert Halt de kans op recidive. Ouders worden bovendien aangesproken op het gedrag van hun kinderen en leren hoe zij hun kinderen daarbij – als opvoeders en primair verantwoordelijken – kunnen ondersteunen. Halt doet dit zowel in de repressieve (de Halt-afdoening) als in preventieve sfeer.

In de preventieve sfeer geeft Halt voorlichtingslessen en Agressie Regulatie Training op scholen, opvoedingsondersteuning van ouders van pittige pubers en ouderavonden. Ook doet Halt aan deskundigheidsbevordering van professionals die werken met jongeren.

In het kader van de samenwerking VPT-Halt heeft Halt een programma ontwikkelt gericht op leerlingen, ouders en schoolpersoneel. Voor het leerlingen deel is gebruikt gemaakt van filmmaterialen van het preventieve programma 'Boeit me dat' Dit aangepaste programma is in januari 2012 gestart op 10 scholen.

Evaluatie

In deze rapportage vindt u de resultaten van deze pilot. Het doel van de pilot was tweeledig: enerzijds het voorkomen van agressie en geweld tegen medewerkers met een publieke taak door middel van bewustwording en anderzijds het stimuleren van het melden van incidenten door onderwijzend personeel.

Voor deze evaluatie heeft DSP-groep de beschikking gekregen over de opzet van het programma, de leerlingvragenlijsten en de docentvragenlijsten. Tijdens de ontwikkeling van het programma is hier een logboek aan toe gevoegd. Uit het logboek van Halt heeft DSP informatie gehaald met betrekking tot het wel dan niet uitvoeren van de verschillende onderdelen van de pilots: intake, startbijeenkomst, voorlichtingsles + opdracht + nabespreking, ouderbijeenkomst, de dialoog met docent, slotbijeenkomst. Voor de inhoudelijke evaluatie hebben wij interviews afgenomen met de contactpersonen van de scholen en de Halt-medewerkers.

Helaas is het traject op één van de scholen na de startbijeenkomst stil komen te liggen, de uitvoering vindt plaats na de zomervakantie. Deze school is dan ook niet opgenomen in dit rapport. Het betreft het Maritiem College. Bij enkele andere scholen is het project voor de zomervakantie nog niet afgerond, met name de slotbijeenkomst blijkt beter te passen na de zomer. Deze scholen worden wel meegenomen in deze evaluatie. Per school wordt aangegeven of het project is afgerond of niet.

1.1 Opbouw rapport

Het rapport is als volgt opgebouwd. In het volgende hoofdstuk geven wij uitleg over het programma dat Halt ontwikkeld heeft in de afgelopen maanden voor de scholen en in hoofdstuk 3 gaan wij in op de uitvoer van het programma bij de 10 scholen. In hoofdstuk 4 geven wij de gegevens weer uit de kwantitatieve data uit de verschillende vragenlijsten en in hoofdstuk 5 trekken wij conclusies over het uitgevoerde programma en doen wij aanbevelingen voor de uitrol van het programma. In de bijlage vindt u de vragenlijsten van de leerlingen en mentoren.

2 Het Programma van Halt

In dit hoofdstuk gaan we in op het VPT programma dat Halt voor de scholen heeft ontwikkeld. Halt heeft zich voor dit preventieve programma gebaseerd op bestaande programma's die Halt ontwikkeld heeft of waar Halt gebruik van maakt zoals: Agressie Regulatie Trainingen, 'Ouders van Tegendraadse Jeugd', lesmethodiek 'Je Kan Het Zelf Bedenken', 'vanuit vertrouwen naar verbinding' en de 'stop, denk, doe-methode'. Voor het leerlingen-deel is gebruikt gemaakt van filmmaterialen van het preventieve programma 'Boeit me dat'

Vanuit deze programma's en de ervaring van Halt met voorlichting, preventieve en repressieve programma's heeft Halt de Halt-VPT voorlichting ontwikkeld. Het materiaal voor het programma is in korte tijd ontwikkeld en de betrokkenheid van het Halt-team bij dit programma was groot. Ook de betrokkenheid van de scholen bij dit thema was groot. Deze betrokkenheid vindt Halt essentieel voor het slagen van het project net als de steun van de directie: het project is van de school!

Achtereenvolgens komen in dit hoofdstuk aan bod:

- Aanleiding en visie
- Doel
- Aanpak/organisatie
- Planning
- Communicatie
- Randvoorwaarden
- Evaluatie

2.1 Aanleiding en visie

Programma Veilige Publieke Taak (VPT) is een programma van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), DG Bestuur en Koninkrijksrelaties. Het programma stelt als doel dat werknemers met een publieke taak zonder beletsel en zonder enige vorm van drang en dwang hun werk moeten kunnen uitvoeren. Met het programma Veilige Publieke Taak wilde BZK het aantal voorvallen van agressie en geweld tegen werknemers met een publieke taak verminderen.

Achterliggende gedachte voor het traject

Publieke taken zijn overheidstaken én taken in het publieke belang die zijn ontleend aan de grondwettelijke opdracht tot overheidszorg. Dit houdt in dat de taken door de overheid zelf kunnen worden uitgevoerd of in opdracht van deze overheid. Ook kan het gaan om private sectoren die in belangrijke mate zijn gereguleerd door de overheid (Openbaar Vervoer).

Deze taken zijn essentieel voor de samenleving en het is daarbij van belang dat deze taken gecontinueerd blijven. Agressie en geweld 'horen' niet bij de publieke taak. Werknemers met een publieke taak moeten hun werkzaamheden op een veilige en respectvolle wijze kunnen uitvoeren. Daartoe treden werknemers burgers met respect en begrip tegemoet en zij mogen dit in een zelfde mate terug verwachten. Daarbij is het ook van groot belang dat de burger begrijpt welke rol

werknemers met een publieke taak hebben in onze maatschappij en dat agressie en geweld tegen hen onaanvaardbaar is. *Bewustwording* van de rol van werknemers met een publieke taak is dus van belang. Verder spelen de landelijke normen het veiligheidsbeleid van een school een grote rol in het traject.

Landelijke norm

In deze norm, die bestaat uit vier regels die de basis vormen voor de huisregels van alle organisaties met een publieke taak, worden de grenzen van acceptabel gedrag beschreven:

- Agressief of gewelddadig gedrag tegen werknemers met een publieke taak wordt nooit getolereerd.
- Geef de professional de ruimte om zijn werk te doen.
- Volg de aanwijzingen van de professional op.
- Verstoor de (bedrijfs) orde niet.

Veiligheidsbeleid

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap stimuleert een goed geïmplementeerd veiligheidsbeleid als basis voor een veilige school.

Ten aanzien van het omgaan met agressie en geweld hebben zij acht normen voor onderwijs geformuleerd die belangrijk zijn om als Halt-medewerker uit te dragen binnen het gehele programma Halt-VPT.

De acht normen zijn (zie ook www.schoolveiligheid.nl/VPTo):

- 1 De school moet de gangbare normen vaststellen, die zo nodig uitleggen en actief uitdragen bij medewerkers, leerlingen en ouders.
- 2 Meld incidenten direct. Alleen dan is een adequate reactie mogelijk en kan er beleid worden gemaakt om het in het vervolg te voorkomen. Een klimaat waarin melden normaal is past bij een professionele cultuur.
- 3 Registreer, analyseer en evalueer incidenten op school. Hierdoor is het mogelijk van elkaar te leren en er vervolgens beleid op te baseren
- 4 Doe aangifte van ernstige incidenten Dit bevordert het veiligheidsgevoel van medewerkers en leerlingen. Maak daarbij structurele afspraken met politie en justitie over de afwikkeling.
- 5 Probeer schade van incidenten te verhalen op de dader en/of zijn of haar opvoeders. Uit pedagogische overwegingen kan het zinvol zijn dat de dader moet werken aan het vergoeden van financiële en geestelijke schade en aan herstel van de relatie.
- 6 Wees duidelijk in de reactie naar de dader van een incident. Normen moeten steeds opnieuw worden genoemd en uitgelegd. Het management heeft hierbij een voorbeeldrol.
- 7 Zorg voor opleiding en training van medewerkers. Incidenten kunnen vaak worden voorkomen of beheerst door een professionele reactie; het tijdig signaleren van wat er aan de hand is, het investeren in de relatie en het geven van de juiste reactie op een incident.
- 8 Zorg voor goede nazorg. Neem daarom in protocollen op hoe nazorg is geregeld. Bijvoorbeeld door gesprekken met schoolleiding, psychosociale nazorg, een extern begeleidingstraject en/of supervisie.

Halt is gevraagd om schooltrajecten te verzorgen om bij te dragen aan de belangrijkste doelen van VPT. Directe aanleiding:

BZK heeft onderzocht dat een groot gedeelte van agressie en geweld tegen de publieke taak plaatsvindt door jongeren. Alcohol en drugs problematiek kunnen dan een rol spelen, maar er is ook een zogeheten 'carrière' in criminaliteit te ontdekken bij daders van geweld tegen mensen met een publieke taak. Daarom wil BZK jongeren bewust maken van de functie van werknemers met een publieke taak en wat het betekent als werknemers met agressie en geweld te maken krijgen. De visie is dat de bewustmaking van de kenmerken van de functie en de bewustwording van de gevolgen van geweld voor de mensen met een publieke taak zal bijdragen aan een afname van geweld bij jongeren tegen mensen met een publieke taak. BZK wil hierbij aandacht voor zowel repressie als preventie en wil het gedrag bespreekbaar maken. Daarnaast wil BZK stimuleren dat incidenten gemeld worden om zo een veilig schoolklimaat te creëren waarin ook docenten zich veilig voelen. Melden betekent niet alleen registreren van incidenten maar het komen tot en uitvoeren van een breed gedragen veiligheidsbeleid.

Ook scholen hebben last van het gedrag van de jeugd en de veranderende houding ten opzichte van de publieke taak die de school vervult. Bij scholen bestaat de behoefte om het gesprek aan te gaan over normen & waarden en respect ten aanzien van de publieke taak.

2.2 Doel van de schooltrajecten Halt en de Veilige Publieke Taak

De schooltrajecten van Halt hebben 2 doelen: 1. het voorkomen van agressie en geweld van jongeren tegen werknemers met een publieke taak en 2. het stimuleren van het melden van incidenten. Het eerste doel van de pilot wordt bereikt door:

- a Jongeren en hun ouders bewust te maken van de rol die werknemers met een publieke taak hebben.
- b Jongeren bewust te maken van de gevolgen van agressie en geweld voor deze werknemers.
- c Jongeren te leren dat ze een keuze hebben.

Het tweede doel behelst naast het stimuleren van het melden van incidenten op de scholen ook het signaleren van trends op scholen als organisaties met een publieke taak.

Instrumenten

Halt heeft voor het behalen van deze doelstellingen instrumenten ontwikkeld met verschillende onderdelen:

- Voorbereidende lessen en voorlichtingslessen aan leerlingen in het kader van VPT: Bewustwording bij leerlingen over respect, normen en waarden in brede zin en bewustwording bij leerlingen over het voorkomen agressie en geweld tegen de PT. Tot slot gaan de lessen ook over het (h)erkennen van boosheid en hoe hiermee om te gaan.
- Ouderbijeenkomst: bewustwording over normen en waarden, verantwoordelijkheid/ voorbeeldgedrag, en ouders en school (als PT) samen.
- Startbijeenkomst met directie en leraren en dialogen met/coaching van leraren: bewustwording bij directie en docenten van de betrokken scholen over 1) norm en veiligheid op school 2) de rol van de docent als publieke taak en 3) het belang van melden van norm/grensoverschrijdend gedrag richting werknemers met een publieke taak (docenten zelf).

Uitvoering (proces)

Om het doel te behalen worden de instrumenten op een zoveel mogelijk gestandaardiseerde wijze ten uitvoer gebracht. De uitvoering omvat dus de manier waarop het project door Halt en de scholen in de praktijk wordt uitgevoerd. Hierbij zijn vragen relevant als: hoe verloopt de voorbereiding van het project bij Halt, hoe verloopt de samenwerking tussen Halt en scholen, hoe verloopt de uitvoering van activiteiten?

Resultaten (output)

De resultaten, de output van het project, betreffen de concrete gerealiseerde resultaten. Zoals het aantal deelnemende scholen, het aantal georganiseerde activiteiten, de ontwikkelde voorlichtingslessen etc.

Effecten (outcome)

De effecten van het project, de outcome, betreffen de maatschappelijke effecten die bereikt worden. Dit betreft bewustwording bij leerlingen, ouders en schoolpersoneel over de functie van medewerkers met een publieke taak en wat het betekent om met agressie te maken te krijgen. Deze bewustwording moet uiteindelijk leiden tot minder incidenten van agressie en geweld tegen medewerkers met een publieke taak.

De schooltrajecten vinden plaats op 10 scholen waar Halt aan de slag gaat met het thema VPT. Het kwantitatieve doel van het traject is om: 10 scholen, 50 coaching bijeenkomsten/dialogen, 50 lessen en 1.000 leerlingen te betrekken.

2.3 Aanpak/organisatie

De scholen die meedoen aan de pilots hebben zich aangemeld na een oproep per mail van Halt aan scholen in de regio's Kennemerland en Zuid-West Nederland. Ook stond er een bericht op de website. Uitgangspunt is dat de school echt kiest voor deelname aan dit project en meewerkt aan het project. Halt heeft het mandaat vanuit de directie nodig om haar werk op de scholen in de diverse klassen uit te voeren. De school is verantwoordelijk voor de veiligheid en het klimaat op de school zelf.

Pas als het mandaat (in de vorm van een overeenkomst) is gegeven, gaat Halt het gesprek aan met de primaire betrokkenen binnen de school: schoolpersoneel, ouders en leerlingen.

Om de projecten op school goed uit te voeren is een uitgebreid plan van aanpak gemaakt:

Onderdeel	Doel	Verplicht: in logboek	Hulpmiddel	Belangrijk
Opstarten				
Intake	Komen tot plan van aanpak, verwachtingen en afspraken.	Plan van aanpak voor school	Vragenlijst plan van aanpak Informatie schoolveiligheid	Plan is goedgekeurd door de school.
Startbijeenkomst	Draagvlak bij schoolpersoneel, informatieoverdracht.	Plan startbijeenkomst Verslag startbijeenkomst	Vragenlijst startbijeenkomst Document met werkvormen	Directie introduceert Halt.
Uitvoeren				
Voorlichtingsles	Bewustwording bij leerlingen creëren.	- 5 lessen per school, lesopzet - Enquête afnemen onder leerlingen en docent over les	Opzet voorlichtingsles	De docent: voorbereiding en nabesprekingsles: goed instructie en samenwerken met docent.
Dialogoog docent	Gesprek aangaan met docent over PT en de impact bij grensoverschrijdend gedrag t.a.v. PT (incidentregistratie)	5 dialogen	Opzet dialogoog	Gesprek aangaan vanuit vertrouwen en verbinding.
Ouderbijeenkomst	Bewustwording bij ouders creëren.	Plan ouderbijeenkomst Verslag ouderbijeenkomst	Concept opzet ouderbijeenkomst	Gesprek aangaan.
Afronden				
Gesprek met directie	Samen komen tot afspraken hoe verder, input voor plan slotbijeenkomst.			
Slotbijeenkomst	Samen afronden op school: wat gaat goed, wat kan beter t.a.v. normen en waarden in relatie VPT en hoe verder.	Plan slotbijeenkomst Verslag slotbijeenkomst	Vragenlijst slotbijeenkomst Document werkvormen	Directie is zoveel mogelijk aanwezig tijdens slotbijeenkomst
Evaluatie	samen met directie op basis van slotbijeenkomst kijken hoe verder.	Evaluatieverslag	Vragenlijst evaluatie Document contacten ten behoeve van doorverwijzen	school is verantwoordelijk voor vervolg
Nazorg	Resultaten checken, bieden van extra ondersteuning	Bellen		

De rol van Halt is die van facilitator: Halt brengt het gesprek op gang en is verantwoordelijk voor de vragen. De school is verantwoordelijk voor de antwoorden.

Voor de verschillende onderdelen van het plan van aanpak heeft Halt een methode en lesmateriaal ontwikkeld. Deze komen terug in paragraaf 2.9 Inhoud.

2.4 Globale planning

<i>Januari/februari:</i>	intakes
<i>Februari/maart/april mei:</i>	uitvoeren
<i>April/mei/juni:</i>	afronden
<i>September:</i>	nazorg

2.5 Communicatie/ boodschap

De school moet met een duidelijke boodschap komen om te zorgen dat de docenten en ander onderwijzend personeel achter het project staan. Deze boodschap houdt in:

- Halt en de school gaan samen aan de slag met VPT. Vanuit normen en grenzen, eigen verantwoordelijkheid voor je gedrag.
- De school neemt haar rol als organisatie met een publieke taak en verantwoordelijkheid voor een veilige, sociale school serieus en zet beleid in om agressie en geweld tegen werknemers met een publieke taak tegen te gaan.
- De school laat in woord en daad zien dat bespreekbaar maken van incidenten (melden middels incidentenregistratie) gewaardeerd en gesteund wordt.

Ouders en school zijn samen partners ten aanzien van het voorkomen van agressie en geweld van jongeren tegen werknemers PT. De boodschap voor jongeren en ouders is: 'ga met respect met onze helpers om, ze zijn er ook voor jou.' De boodschap voor de school: 'Ouders, school en jongeren: samen respect voor de publieke taak.'

2.6 Risico's en randvoorwaarden

Halt heeft een aantal risico's benoemd waarvoor ze randvoorwaarden heeft bepaald voor het programma VPT binnen de scholen. Deze randvoorwaarden zijn enerzijds de basis voor het lesprogramma en anderzijds de richtlijnen voor de wijze waarop Halt kennis overbrengt.

Risico	Randvoorwaarde/beheersmaatregel
Aanspreken ouders lastig	Goed materiaal, rol school (inspanningsverplichting om ouders te betrekken), testen van ideeën
Gereedschap/tools docenten toereikend om gesprek aan te gaan?	Uitgaan van principe van gelijkwaardigheid bevorderen, gesteund door beleid v/d school, grenzen stellen
Tijd: gewone werk gaat door, voor Halt en de school	Afspraken maken met leidinggevende bij Halt Duidelijkheid bieden over wat traject voor school betekent
Niet te hoge verwachtingen vanuit Halt richting school	Duidelijke grenzen weten, vertrouwen, helder en eerlijk communiceren
Weerstand binnen school	Blijf Luisteren, samenvatten, doorvragen (LSD)
Beschikking over de juiste middelen: lokalen, digiborden et cetera	Afspraken maken met de school
Politiek project, moet wel aansluiten bij de belevingswereld van jongeren en scholen	Niet van boven af, aansluiten, eerlijk in aanbod en aansluiten op vraag, niet belerend

2.7 Evaluatie

Na afloop van het project vindt een evaluatie plaats met de school. Halt blijkt samen met de school terug op hoe het is gegaan en hoe nu verder. Doorverwijzing en een vervolgtraject kunnen volgen. De lessen uit de praktijk zullen teruggekoppeld worden.

2.8 Grondslag

De kernelementen van de methodiek liggen besloten in de werkwijze van Halt. De basishouding van de Halt-medewerker is de grondslag van het hele traject: hoe dient de Halt-medewerker in de basis aan het werk te zijn. Deze houding brengt gedragingen met zich mee van vertrouwen, verbinding en projectmatig werken.

De basishouding van een Halt-medewerker is gebaseerd op de Socratische gesprekstechniek. Dit betekent:

- Begeleiden / uitnodigen / uitdagen / prikkelen / samenvatten (i.p.v. uitleg geven).
- Specifiek en ontdekkend (i.p.v. algemeen en normerend).
- Vertaling naar de leefwereld van de doelgroep (i.p.v. algemeen breed maatschappelijk).
- Oplossingsgericht.

Deze basishouding is gestoeld op gedachten en feiten over effectieve preventie. In de praktijk laat de Halt-medewerker deze basishouding zien door:

- Open vragen naar situaties in de leefwereld van de doelgroep binnen het thema. Hoe denken jullie hierover? Wat zou volgens jullie beter werken? Waar lopen jullie tegenaan?
- Hierop doorvragen en samenvattend de situatie, gevoelens daarbij en de problematiek ervan benoemen (Als ik je goed begrijp, bedoel je dat ...).
- Andere deelnemers uitnodigen deze samenvatting verder aan te vullen / aan te scherpen (Denken jullie hier allemaal zo over? Zie jij dit hetzelfde of ...?).

- Opnieuw doorvragen en samenvatten (Dus als ik jullie zo hoor praten, komt het erop neer dat...).
- De mening van de deelnemers in een bredere context/praktijk plaatsen en toetsen (Zouden jullie eens in de huid van die leerkracht / collega / buurman / jongerenwerker / agent kunnen kruipen? Hoe denken jullie dat die persoon dit ervaart? Wat zou beter werken voor deze persoon?).
- Samen oplossingen verkennen en eventueel afspraken maken.

Deze manier van voorlichting verzorgen is effectief preventief. De Halt-medewerker prikkelt en begeleidt de deelnemers. De inhoud komt uit de deelnemers zelf, zij overdenken, ervaren en beleven het thema zelf.

2.9 Inhoud

In het schema op pagina 7 staan de verschillende onderdelen van het traject genoemd

- Intake/Gesprekken met verantwoordelijke /directeur van de school
- Een startbijeenkomst met directie, mentoren en docenten
- Ongeveer vijf voorlichtingen in vijf verschillende klassen inclusief voorbereidings- en nabesprekingsopdracht.
- Een dialoog/evaluatie met docent/mentor van de betrokken klassen.
- Een ouderbijeenkomst.
- Een voorbereidende slotbijeenkomst.
- Een slotbijeenkomst.
- Een evaluatie met de contactpersoon/directie.
- Nazorg.

Voor de meeste onderdelen van het project heeft Halt Nederland materiaal ontwikkeld. Het gaat om werkdocumenten, lesmateriaal, presentatiemateriaal en logboeken. Voor de voorlichting aan de leerlingen is het meeste materiaal ontwikkeld en de voorlichting bestaat uit 3 onderdelen. De voorbereidingsopdracht door mentor/docent, de voorlichting door de Halt-medewerker en de nabespreking door mentor/docent.

De voorlichting aan leerlingen

Vorbereidingsopdracht

Doelen van deze voorbereidende les/opdracht

- De leerlingen verdiepen zich verkennend in het thema: 'agressie en geweld tegen werknemers met een publieke taak'.
- De leerlingen vormen voorbereidend hun eigen mening en ideeën rondom 'agressie en geweld tegen werknemers met een publieke taak'.

Methode

- In gesprek gaan met elkaar.
- Vragenlijst invullen.
- Filmpjes en krantenartikelen bekijken.

De docent kiest uit de aangeboden voorbereidende opdrachten een passende opdracht bij zijn groep. Docenten mogen ook eigen krantenartikelen of filmpjes gebruiken wanneer deze meer geschikt zijn voor zijn/haar groep. Als docenten dit doen wordt er wel gevraagd dit aan te geven en de inhoud van het filmpje of het artikel te leveren aan Halt, zodat het aanbod van materiaal uitgebreid kan worden.

Voorlichting

Doelen

- De leerling weet wat een publieke functie is en is zich bewust van die publieke taak: kan eigen definitie geven en voorbeelden van verschillende publieke functies en bijbehorende taken benoemen. Is zich ook bewust dat o.a. ook onderwijs een publieke taak is.
- De leerling weet welke vormen van agressie en geweld werknemers met een publieke taak tegen kunnen komen tijdens hun werk; kan voorbeelden benoemen van zowel kleine als grote vormen.
- De leerling heeft inzicht in het belang van de publieke taak.
- De leerling heeft inzicht in de oorzaken en gevolgen van agressie en geweld voor alle betrokkenen (dader en slachtoffer, omstanders, familie, vrienden, bijbehorende sleutelfiguren en de maatschappij); kan benoemen wat agressie en geweld betekent voor de betrokkenen;
- De leerling is zich bewust van zijn eigen rol (ook als omstander), weet wat hij wel en niet kan doen om agressie en geweld tegen te gaan, uit de vervelende situatie te blijven.

In het schema 2.x de opzet van de voorbereidende les en de voorlichting.

Opzet van de lesmodule

	Onderwerp	Doel	Leer-/hulpmiddelen	Werkvorm	Duur
1	Vorbereidings-opdracht	<p>Leerling heeft zich verdiept in wat een publieke functie is. Leerling vormt een mening over het belang van een publieke functie.</p> <p>Leerling spreekt binnen zijn netwerk met iemand die werkzaam is in een publieke functie.</p> <p>Leerling heeft zich verdiept in de gevolgen en impact van agressie en geweld tegen medewerkers met een publieke functie, de dader, slachtoffer, omgeving (incl. de maatschappij)</p>	<p>Internetverbinding thuis of op school.</p> <p>Kranten en tijdschriften artikelen.</p>	<p>Opzoeken, informatie verzamelen rondom VPT middels internet, kranten en tijdschriften.</p> <p>Beantwoorden vragen.</p> <p>Passende filmpjes die gevonden zijn worden via de docent aangeleverd bij de Halt-medewerker. De Halt-medewerker kiest er 1 of 2 filmpjes uit voor de intro.</p>	30 tot 45 minuten
2	Introductie	<p>Leerling heeft kennis over de opzet van de les.</p> <p>Leerling heeft kennis over het begrip publieke functie Leerling heeft kennis over de soorten bedreigingen.</p> <p>Leerling heeft kennis over oorzaak en gevolg van agressie en geweld</p>	<p>Door middel van een kort filmpje wordt de introductie ingeleid. Eventueel recente krantenartikelen worden ter illustratie gebruikt.</p> <p>Middels delen van bevindingen uit de voorbereidingsopdracht komen tot definiëringen rondom VPT.</p>	<p>Filmpje of treffend krantenartikel, het liefst aangeleverd door de leerlingen. Dit is de inleiding. Toelichting middels PowerPoint.</p>	20 minuten

3	Het zal jouw moeder of vader maar wezen	<p>Leerling heeft inzicht in het netwerk van betrokkenen rondom agressie en geweld.</p> <p>Leerling is zich bewust van de gevolgen voor de betrokkenen.</p> <p>Leerling wordt zich bewust dat er een proces vooraf gaat aan agressie en geweld.</p>	<p>Korte filmpjes te zien op bijvoorbeeld 'Boeit me dat' Aan de hand hiervan bij het filmpje een stelling.</p> <p>Middels stellingenspel stellingen en beantwoording op de vragen uit de voorbereidingsopdracht</p>	<p>Middels stellingen/vragen verplaatsen in de ruimte.</p>	15 minuten
4	Welke rol heb jij	<p>Leerling is zich bewust van zijn rol bij het voorkomen of ontstaan van agressie en geweld.</p> <p>Leerling is zich bewust wat hij/zij wel zou kunnen doen.</p>		<p>Brainstormen: Do's en don'ts Meegeven; tips bij boosheid.</p>	15 minuten
5	Afsluiting	Samenvatten en terugblik.			5 minuten

Nabesprekingsopdracht

Doelen van deze nabesprekingsles:

- Met de leerlingen evalueren hoe zij over dit onderwerp denken en om willen gaan.
- De leerlingen vormen ideeën, mogelijk afspraken hoe binnen de school om te gaan met dit onderwerp.
- De leerlingen vormen hun eigen mening en ideeën rondom 'agressie en geweld tegen werknemers met een publieke taak'.

Methode

- evaluatieformulier Halt;
- in gesprek gaan met elkaar;
- filmpjes kijken;
- krantenartikelen bespreken;
- iemand uitnodigen die een publieke taak uitvoert.

De nabesprekingsles bestaat uit twee delen, waarvan één onderdeel verplicht is en het andere onderdeel optioneel is en door de docent naar eigen inzicht kan worden ingezet. De docent mag dus een eigen invulling geven aan dit tweede deel. Halt hoort graag als er voor een andere vorm is gekozen, met als doel het assortiment aan mogelijkheden te vergroten en om de nabesprekingsles breder in te kunnen zetten.

De dialoog met de docenten/mentoren

Het doel van de dialoog is het gesprek aangaan met docent over Publieke Taak en de impact bij grensoverschrijdend gedrag t.a.v. PT (incidentregistratie)

Doel: docenten

- De docent is zich bewust dat hij/zij een publieke taak heeft.
- De docent voelt ruimte om ervaringen en gevoelens die dit met zich meebrengt te delen.
- De docent heeft zicht op wat zijn/haar rol is ten opzichte van de uitvoering van zijn publieke taak en wat hij/zij nodig heeft om deze taak goed uit te kunnen voeren (persoonlijke en van de school).
- De docent wordt zich bewust dat er een grens is, ten aanzien van gedrag binnen deze publieke taak, en dat deze ook gesteld mag worden en wat hij/zij nodig heeft van zichzelf en de school om die grens te stellen (zowel het handhaven van de grenzen, het melden van agressie en geweld als het verkrijgen van informatie rondom veiligheid in school en het schoolklimaat).

Doel : schoolbreed

- Structureel verzamelen van informatie in anonieme sfeer om meer zicht op de veiligheidssituatie en (on-)veiligheidstrends te krijgen en, indien nodig, beleid hier op aan te kunnen passen.
- Het schoolmanagement zorgt dat het handhaven, melden en verstrekken van informatie zo goed en laagdrempelig mogelijk wordt ingepast in de bestaande taken en werkzaamheden.

Doelgroep

De docenten waarvan de leerlingen de voorlichtingsles volgen.

Eventueel andere docenten wanneer de school dit wenselijk acht omdat deze docenten iets specifiek hebben meegemaakt of op andere wijze betrokken zijn bij dit onderwerp.

Methode

Open gesprek

De ouderbijeenkomsten

Doelen

- De ouders zijn op de hoogte van het project agressie en geweld tegen medewerkers in een publieke functie en zijn zich bewust van die publieke taak: De ouders weten welke vormen van agressie en geweld werknemers met een publieke taak tegen kunnen komen tijdens hun werk; kunnen voorbeelden benoemen van zowel kleine als grote vormen.
- De ouders hebben zicht op het belang van de publieke taak met betrekking tot onderwijs en hun kind.
- De ouders zijn zich bewust van de oorzaken en gevolgen van agressie en geweld voor alle betrokkenen (dader en slachtoffer, omstanders, familie, vrienden, bijbehorende sleutelfiguren en de maatschappij); kunnen benoemen wat agressie en geweld betekent voor de betrokkenen;
- De ouders zijn zich bewust van hun rol als opvoeder en voorbeeld functie (ook als omstander), m.b.t. VPT.
- Bewustwording, signalering, motivering tot verandering en mogelijk doorverwijzen naar hulpverlening centraal.

In het volgende hoofdstuk gaan we per school in op de uitvoering van het programma van Halt en de variaties die hier toegepast zijn.

3 De scholen

Aan de pilot hebben tien scholen meegewerkt: vijf in Kennemerland Noord Holland en vijf in Brabant.

In Brabant deden mee: basisscholen Oranje Nassau en de Petteflet., en de scholen voor voortgezet onderwijs Markland College, Frencken college en Kellebeek. De scholen in Kennemerland zijn: Haarlem College, Maritiem College, Kennemer College, praktijkschool de Linie, CBS de Wadden.

Door allerlei omstandigheden is het project op het Maritiem College na de startbijeenkomst stilgelegd, na de zomer starten de lessen.

In dit hoofdstuk gaan we per school in op de uitvoering van de verschillende onderdelen van het project en presenteren wij kort de bevindingen uit de interviews met de Halt-medewerker en contactpersoon van de school. Verder gaan wij per school in op de vragenlijsten van de leerlingen van deze school en de vragenlijsten van de mentoren van de school. Hier presenteren wij alleen opvallende uitkomsten. In hoofdstuk 4 zal meer ingegaan worden op de vragenlijsten in totaal. In de vragenlijsten van de leerlingen zien we dat de leerlingen in de open vragen massaal kiezen voor antwoorden die niet voorgeprogrammeerd zijn. Hierdoor is erover de open vragen vaak weinig te zeggen.

3.1 Basisschool Oranje Nassau

Het thema voor deze school is 'het overbrengen van normen en waarden' en 'meer rekening houden met elkaar', met de focus op het onderwijzend personeel op de school.

Op deze basisschool zijn voorlichtingslessen gegeven aan 2 groepen 8, 1 groep 7 en 1 groep 7/8. De intake, startbijeenkomst, voorbereidende lessen, voorlichtingslessen, dialogen met docenten, voorbereiding slotbijeenkomst en slotbijeenkomst zijn uitgevoerd. De geplande ouderbijeenkomst is vervallen en deels vervangen in groep 8 door een presentatie van de leerlingen aan de ouders. De informatie in onderstaand schema komt uit het logboek.

Onderdeel	Activiteit	Uitgevoerd	Proces + of -
Traject richting directie, docenten	Gesprek directie	+	+
	Startbijeenkomst	+	+
	Informatiemateriaal ouders	+	+/-
	Dialogo	+	+
	Ouderbijeenkomst	+	+
	Evaluatie	?	?
	Slotbijeenkomst	?	?
Traject richting leerlingen	Vorbereidende lessen	+	+
	Voorlichting	+	+
	Nabesprekingsopdracht	+	+

Interview Halt-medewerker

De lessen van Halt zijn aangepast voor het niveau van basisschool. Voor de voorbereidende opdracht van groep 7 hebben de docenten zelf filmpjes gezocht die aansloten bij het niveau van de kinderen. Voor groep 8 vonden de docenten de filmpjes wel geschikt. De Halt medewerker is tevreden tot zeer tevreden over het totale programma op deze school. Op de ouderbijeenkomst na zijn alle onderdelen uitgevoerd. Het contact met de directeur en de docenten was in de meest gevallen zeer positief. In een enkel geval was er bij een docent in het begin wat weerstand, maar gedurende het proces nam dit af.

De schoolbrede ouderbijeenkomst is niet uitgevoerd omdat geen enkele ouder zich in schreef. Dit kan enerzijds aan de planning hebben gelegen, ouders hebben het druk, en anderzijds lijken ouders niet geïnteresseerd in themabijeenkomsten. In 2 groepen 8 is de ouderbijeenkomst omgezet in een presentatie van de leerlingen zelf en hier kwamen de ouders wel op af. De leerlingen maakten posters of deden een rollenspel.

Uit de dialogen met de docenten bleek dat de vragenlijsten voor de leerlingen te moeilijk werden gevonden. Deze vragenlijsten zijn niet aangepast naar de leeftijd van de leerlingen.

Het is niet duidelijk of de doelen binnen de school gehaald zijn. Het onderwerp is wel bespreekbaar geworden. De school heeft nu meer inzicht in de problematiek en kan nu het beleid voor de toekomst beter invullen. Het lange termijn denken is aangezet.

De Haltmedewerker geeft wel aan dat het project veel tijd kost en flexibiliteit van een school vraagt: het is hierdoor een grote investering.

Interview school contactpersoon

De contactpersoon van de school geeft aan dat het contact met Halt plezierig verlopen is en is vol lof over de Haltmedewerker, het project en de voorlichting. Het project wordt door de docenten als zeer geslaagd ervaren en bij de leerlingen leefde het project.

Alleen de slotbijeenkomst is niet uitgevoerd zoals in plan. De schoolcontactpersoon geeft aan dat er (te) veel evaluatiemomenten aan het einde van het project zijn. Het team heeft het project zelf geëvalueerd tijdens een teamvergadering, en deze input aan Halt meegegeven. De school vond de eigen invulling aan deze slotbijeenkomst/evaluatie waardevol. Uit de slotbijeenkomst is o.a. voortgekomen dat het verstandig is om schoolregels helder en bondig op te schrijven, en deze kenbaar te maken richting de ouders. Bij de school merkt men dat de ouders niet meer per se achter de leraren staan. Dit betekent ook voor de leerlingen soms een loyaliteitsprobleem naar hun ouders als deze zich niet correct gedragen naar mensen met een publieke taak. Voor de school zijn de doelen wel behaald, hoewel de bewustwording richting de ouders onduidelijk is. De school gaat zich opnieuw buigen over incidentenregistratie en is van plan hier meer op in te zetten.

Sterk aan het project vindt de contactpersoon dat de school de ruimte heeft gekregen bij de invulling van het project.

Een verbeterpunt is het tijdvak waarin het project plaatsvindt. De voorkeur ligt meer aan het begin van het schooljaar.

Vragenlijst mentoren

3 mentoren hebben de vragenlijst ingevuld en geven aan dat de leerlingen weten wat VPT is, oorzaken kunnen benoemen, inzicht hebben in de gevolgen en inzicht in de stop-denk-doe methode. Ook geven zij aan dat 'boeit me dat' te heftig is voor de basisschool en waren zij blij met de mogelijkheid zelf filmpjes aan te leveren. De voorlichting sloot goed aan bij het niveau en de beleefwereld van de kinderen. 1 van de 3 is anders gaan denken over incidenten en grensoverschrijdend gedrag en 2 van de 3 zijn anders gaan kijken naar de eigen rol. De meldingsbereidheid is niet toegenomen en geen van de docenten heeft het afgelopen jaar een incident gemeld. 2 van de 3 vinden dat de school voldoende aandacht besteed aan incidenten. De docenten praten met mededocenten over incidenten en denken allen dat het zin heeft incidenten te melden.

Vragenlijst leerlingen

83 leerlingen hebben de vragenlijst ingevuld. Uit de vragenlijst van de leerlingen blijkt dat de leerlingen de voorlichting als zeer goed ervaren. Vooral de filmpjes vinden ze leuk en deze is ook het meeste blijven hangen. Ze zijn tevreden over de verdeling en vinden de voorlichting precies goed qua lengte. Ze hebben goed opgepikt wat er verteld is, maar halen bij de vragenlijst oorzaak en gevolg door elkaar en ook slachtoffer en dader. Wat je kan doen om geweld aan VPT mensen te voorkomen is ook op deze leerlingen van de basisschool goed overgekomen. Wel is deze vorm van geweld voor leerlingen van deze leeftijd nog onvoorstelbaar en veel leerlingen geven aan dat ze nu geleerd hebben dat deze vormen van geweld voorkomen en ook dat Halt hier van alles aan doet.

3.2 Basisschool De Petteflet

Het thema voor deze school is 'de omgangsvormen' met als kernwoorden 'opvoeden' en 'respect'. De leerkrachten vinden hun taken als docent uitgebreider worden en het respect minder. De focus moet liggen op het onderwijzend personeel op de school

Op deze basisschool zijn voorlichtingslessen gegeven aan 2 groepen 7/8 en 2 groepen 5/6. De intake, startbijeenkomst, voorbereidende lessen, voorlichtingslessen, dialogen met docenten, zijn

uitgevoerd. De ouderbijeenkomst is uitgevoerd maar werd matig bezocht. De voorbereiding slotbijeenkomst en slotbijeenkomst zijn nog niet uitgevoerd vanwege tijdgebrek. De informatie in onderstaand schema komt uit het logboek

Onderdeel	Activiteit	Uitgevoerd	Proces + of -
Traject richting directie, docenten	Gesprek directie	+	+
	Startbijeenkomst	+	+
	Informatiemateriaal ouders	+	+
	Dialogoog	+	+/-
	Ouderavond	+	-
	Evaluatie	-	-
	Slotbijeenkomst	-	-
Traject richting leerlingen	Vorbereidende lessen	+	+
	Voorlichting	+	+
	Nabesprekingsopdracht	+	+

Interview Halt-medewerker

De Halt-medewerker geeft aan dat voor de groepen 5/6 de informatie en de filmpjes aangepast moest worden. Het filmpje 'boeit me dat' hebben ze gedeeltelijk gezien. De groepen 7/8 hebben de film 'boeit me dat' wel gezien en dit bleek wel aan te slaan. De rollenspellen zijn niet gedaan, in geen enkele klas, wel de Stop, Denk, Doe methode. De voorlichting verliep niet in alle klassen evengoed. 1 van de 7/8 groepen was afgeleid door de plaatsing in een biologielokaal. Verder waren de groepen 5/6 te jong voor het VPT verhaal en is de les aangepast tot: 'hoe spreek je je leraar aan?'. Leerlingen van een basisschool doen wel snel mee met de les.

Uit de dialogen bleek dat de meeste leraren hun eigen rol goed snappen en ze vonden de Stop-Denk Doe methode een van de sterke punten van de voorlichting. Ook voor de leraren was het onderwerp VPT deels te abstract. Het was hun niet duidelijk waarom er alleen gefocust werd op mensen met een veilige publieke taak en niet op alle mensen.

De doelen zijn gedeeltelijk gehaald. De bewustwording bij de leerlingen is wel ingezet en er is een omslag binnen het team van docenten waarneembaar, maar de sceptische inslag is niet helemaal weg.

De planning op een school was een struikelblok. Het was zeer moeilijk een vergadering te plannen met alle docenten. Ook zijn er veel invallers in het team en waren er veel discussies. De discussies gingen deels over de leerlingen en hoe zij zich horen te gedragen. De contactpersoon van Halt is van mening dat een aantal leraren alleen kan werken met een ideale klas en als een klas zich niet gedraagt ze geen les kunnen geven. Maar volgens de contactpersoon moeten ook leraren inzien

dat hun taken veranderen en dat de leerlingen van nu misschien anders zijn dan de leerlingen van vroeger. 'Het was geen buitensporige school'.

De ouderavond is slecht bezocht. Slechts 4 ouders waren aanwezig. Dit waren zeer betrokken ouders. De school heeft wel een ouderprotocol ontwikkeld en opgestuurd naar alle ouders.

Interview contactpersoon school

Interview met de contactpersoon van de Petteflet heeft plaatsgevonden in september in verband met de zomervakantie.

De contactpersoon van school geeft aan dat de start van het project goed is verlopen en dat de contacten in het begin goed waren. Ook waren de afspraken helder.

Tijdens het proces verliep niet alles volgens plan. De voorbereiding was niet altijd voldoende en de Haltcontactpersoon miste een afspraak. Het traject is hierdoor rommelig verlopen en maakte de verwachtingen niet waar. De contactpersoon van Halt was niet altijd inspirerend genoeg voor de basisschoolgroep. De startbijeenkomst voor de mentoren was ook niet inspirerend waardoor de leraren, die enthousiast aan het project begonnen, ook hun enthousiasme kwijtraakten.

Kijkend naar de doelen van het project is de bewustwording bij ouders niet gelukt, die waren niet aanwezig. Bij de leerlingen is er op het moment wel bewustwording, maar het thema moet herhaald onder de aandacht gebracht worden om te beklijven. De school heeft een gedragsprotocol om hier structureel aandacht aan te besteden. In het protocol staat het gewenste gedrag voor de drie partijen leerlingen, leerkrachten en ouders beschreven. Er is beschreven wat de school van die partijen verwacht. Het protocol was al van start voordat het project van Halt startte.

Ook is in de school het veiligheidsplan in werking getreden. Maar ook hier heeft het project weinig invloed op gehad.

Verder kan het materiaal beter worden aangepast op groep 5/6. En kan er eerder gestart worden met het bewust maken van de leerlingen, op de basisschool.

Vragenlijst leerlingen

Niet ontvangen

Vragenlijst docenten

Niet ontvangen

3.3 Markland College

Het thema van het Markland college is omgangsvormen: hoe ga je met elkaar om? Het Markland College is een relatief kleine school voor Voortgezet Onderwijs die de komende jaren sterk gaat uitbreiden. Ze hebben nu een kleine groep van probleemleerlingen (8-20) die de sfeer op school verpesten en waar veel op geïnvesteerd moet worden. De school voorziet dat dit geen incidenten zijn en wil hier goed op inzetten. Op de startbijeenkomst werd gekozen voor 3 x mavo 1 en 3 x mavo 2 klassen.

De voorbereidende lessen, de voorlichting en de dialoog (groepsgewijs) zijn goed verlopen, alleen in 1 klas was de Halt-medewerker niet tevreden. De ouderavond is wel georganiseerd, maar werd slechts bezocht door 7 ouders.

De voorbereiding slotbijeenkomst en de slotbijeenkomst zijn nog niet uitgevoerd.

Onderdeel	Activiteit	Uitgevoerd	Proces + of -
Traject richting directie, docenten	Gesprek directie	+	+
	Startbijeenkomst	+	+
	Informatiemateriaal ouders	+	-
	Dialogoog	+	+/-
	Ouderavond	+	-
	Evaluatie	-	-
	Slotbijeenkomst	-	-
	Traject richting leerlingen	Vorbereidende lessen	+
Voorlichting		+	+
Nabesprekingsopdracht		+	+

Interview Halt-medewerker

De Halt-medewerker geeft aan dat de docenten op de Markland een goed team vormen dat betrokken is bij het onderwerp. De startbijeenkomst werd goed ingezet met 30 docenten, alle docenten van de mavo afdeling. De schoolleiding profileerde zich sterk en op de bijeenkomst werd gekozen voor 3 mavo 1 en 3 mavo 2 klassen.

De voorbereidende lessen, de voorlichting en de dialoog (groepsgewijs) zijn goed verlopen, behalve in 1 klas. In deze klas was de Halt-medewerker niet tevreden. Ook werden de voorbereidende opdrachten niet door alle docenten even goed uitgevoerd en werd niet door alle docenten even veel aandacht aan het onderwerp besteed. Dat had deels te maken met de opstelling van de docent. De meeste, 4 klassen, hebben de film 'denk na' behandeld. Twee andere klassen hebben de opdracht met de kleine filmpjes gemaakt. In de klassen is ook hierover gesproken. Uit de reacties op de film 'denk na' kwamen een aantal zaken duidelijk naar voren: de leeftijd van de jongen(dealer) 17 jaar was te oud voor deze leerlingen en zeker het feit dat hij drugs dealde overschaduwde het eigenlijke onderwerp. Zeker waar het de herkenning /identificatie betrof. De onderlinge familie, vrienden, school ,zakelijk, relaties lagen ingewikkeld. Wel was er veel waardering voor de film.

De voorlichtingen zelf: in de eerste 3 lessen waren in de PowerPointpresentatie nog geen filmpjes opgenomen. In de latere lessen wel. Uit de evaluatieformulieren van de leerlingen bleek dat de lessen met de filmpjes erbij beter gewaardeerd worden. In alle klassen is duidelijk aan de orde gekomen wat een publieke taak is en het is iedere leerling duidelijk wie dit uitvoeren. Ook is duidelijk dat iedereen te maken kan krijgen met agressie en geweld en dat schoolpersoneel onder

VPT valt. Verder is in alle klassen de stelling 'respect moet je verdienen' aan de orde gekomen, in alle gevallen met een voorbeeld vanuit de schoolpraktijk, meestal schoonmaaksters of conciërges. In alle klassen is ook aan de orde gekomen wat geweld/agressie is en de verschillende vormen er van. Ook is ter sprake gekomen waarom het wordt gebruikt en de gevolgen er van voor dader, slachtoffer en omgeving. Niet in alle klassen is dit 'dieper', intenser besproken. Slechts in een aantal klassen is de Stop, denk, doe methode besproken. De interactie met de leerlingen was per klas verschillend. In een paar klassen deden de leerlingen enthousiast mee en in een paar andere klassen reageerden de leerlingen nauwelijks.

Het niveau van de lessen sloot wel aan bij de leerlingen. Hoewel er wel leerlingen tussen zitten die af en toe een moeilijk woord missen.

De dialoog met de docenten is groepsgewijs uitgevoerd op een tijdstip dat mentoren bij elkaar zitten. Het thema ging over opvoeding en hoe zwaar dat weegt op het lesgeven en over probleemleerlingen. Incidentenregistratie is ook aan de orde geweest, maar de mentoren hebben geen vertrouwen in het effect van incidentenregistratie. Ze zijn bang dat de meldingen van incidenten een terugslag zullen hebben op hun eigen beoordeling.

Veel docenten hebben moeite met de wijze hoe ouders opvoeden. De 'objectieve' opvoed situatie is wezenlijk veranderd. Het is een feit dat moeders ook werken en er veel 1 ouder gezinnen zijn of samengestelde gezinnen zijn. Ook zijn er geen grote gezinnen meer zijn. Naast de andere opvoedcultuur is er ook een andere onderwijscultuur die zeker zoveel nadelen met zich meebrengt. Leerlingen moeten zelfstandiger werken, moeten hun eigen mening al vroeg hebben, krijgen al meer verantwoordelijkheden/keuzes. Al deze zaken samen maken dat leerlingen mondiger, veeleisend, zogezegd brutaler zijn. Het onderwijssysteem kan hier nog niet mee omgaan.

Op de uitnodiging van de ouderavond kwamen maar 8 mensen. Dat vonden de Halt-medewerker en de school weinig. Het concept ouderavond blijkt niet te werken en kan beter ingepast worden in een andere vorm. De ouderavond zelf verliep wel goed en er is veel discussie over normen en waarden geweest.

De school heeft een open cultuur en alles kan besproken worden met de directie.

Interview contactpersoon Markland

De contactpersoon van het Markland College geeft aan dat alle contacten met de Halt-medewerker prettig zijn verlopen en dat er duidelijk afspraken zijn gemaakt. De zorgen van Markland betreffen de geconstateerde verruwing op school. Het project van Halt is een van de onderdelen in het hele gedragsprotocol dat de school aan het uitwerken is.

De doelstellingen van het project zijn wel ingezet. Zowel bewustwording als incidentenregistratie zijn aangezet. Maar om de bewustwording te laten verzegelen dient opvolging plaats te vinden.

De sterke punten

- In een relatief korte tijd, van ongeveer 6 weken, worden er regelmatig activiteiten georganiseerd over het thema. De leerlingen zouden zelf hier misschien nog meer bij betrokken kunnen worden (nu alleen de voorbereidingsles, les en nabespreking).
- Ander sterk punt is dat alle partijen worden betrokken (leerlingen, ouders, docenten, directie, etc.).
- Ook is positief dat de school terugkoppeling van Halt krijgt, met aanbeveling hoe de school in de toekomst kan omgaan met het thema.

Verbeterpunten

- Wat betreft de planning: het project vindt laat in het schooljaar plaats. De jaarplanning is dan al rond. Het project is dan iets dat 'extra' op de agenda komt.
- Je zou er eigenlijk voor moeten zorgen dat het thema per kwartaal terugkomt. Dat het bijvoorbeeld eens in de drie maanden in de mentorles besproken wordt.

vragenlijst leerlingen

114 leerlingen hebben de vragenlijsten ingevuld. 66 van klas 2 en 48 van klas 1. De leerlingen kiezen in de open antwoorden massaal voor antwoorden die niet voorgeprogrammeerd zijn. De antwoorden komen ongetwijfeld uit de voorbeelden in de les, maar komen niet met elkaar overeen. Hierdoor valt er weinig te zeggen over deze antwoorden.

Bij de vragen met vaste categorieën weet ongeveer 60-70% het juiste antwoord te kiezen als het gaat om een definitie van een publiek taak. 54% vond de voorlichting precies goed qua lengte en 58% vond de verdeling tussen film, stellingen, voorlichting en rollenspel. Het gemiddelde cijfer dat de leerlingen geven is een 6,3 en de leerlingen zijn het meest tevreden over de film.

Bij de vraag of ze in de toekomst anders gaan reageren zegt 47% ja en 41% nee. Maar bij degene die nee zeggen zijn er een hoop die aanvullen dat ze altijd al 'normaal deden'.

vragenlijst mentoren

Zes mentoren vullen de vragenlijst in. Alle mentoren geven aan dat de leerlingen weten wat een veilige publieke taak is en 4 van de 5 geven aan dat de leerlingen een definitie kunnen geven. 5 van de 6 geven aan dat de leerlingen de oorzaken van geweld kennen en 6 geven aan dat leerlingen de gevolgen van geweld voor het slachtoffer kunnen benoemen. Over het niveau van de lessen en de aansluiting bij de leefwereld van de kinderen verschillen de meningen. Ook de geschiktheid van de film is niet eenduidig. De interactie tussen de leerlingen en de Haltmedewerker vinden 5 van de 6 ruim voldoende.

5 van de 6 zijn niet anders gaan aankijken tegen grensoverschrijdend gedrag of hun rol daarin. 2 van de 5 zijn anders gaan aankijken tegen incidentenregistratie en 5 van de 6 vinden dat de school al voldoende doet op dit gebied. Alle 6 vinden dat incidentenregistratie zinnig is en 5 van de 6 hadden deze mening al.

3.4 Frencken College

Op het Frencken wil men de leerlingen opvoeden tot goede burgers en meer meegeven dan alleen het diploma. Ook op deze school ziet men de tendens tot grovere omgangsvormen. Het Frencken is een school voor voortgezet onderwijs met Havo en Vwo klassen en weinig problematiek. De voorlichting is uitgevoerd bij 7 brugklassen.

De intake en startbijeenkomst zijn uitgevoerd. De dialoog met de docenten was een groeps gesprek. De voorlichtingslessen en voorbereidende lessen zijn allen uitgevoerd. Voor de ouderavond had slechts 1 ouder zich aangemeld.

De afsluitende slotbijeenkomst wordt schoolbreed gehouden en gaat naar volgend schooljaar.

Onderdeel	Activiteit	uitgevoerd	Proces + of -
Traject richting directie, docenten	Gesprek directie	+	+
	Startbijeenkomst	+	+
	Informatiemateriaal ouders	+	-
	Dialogoog	+	+
	Ouderavond	-	-
	evaluatie	+	+
	Slotbijeenkomst	-	-
Traject richting leerlingen	Vorbereidende lessen	+	+
	Voorlichting	+	+
	Nabesprekingsopdracht	+	+

interview Halt-medewerker

De Halt-medewerker geeft aan dat de Frencken een rustige school is met weinig problemen. De planning verloopt volgens plan.

De intake en startbijeenkomst verliepen goed en de contacten waren prettig. Er was wel discussie over de stellingen, maar dat was op een concreet niveau: wat moeten we doen.

De voorlichtingslessen zelf verliepen wisselend, soms goed soms slecht. Voor de ouderavond had slechts 1 ouder zich aangemeld. Voor de voorbereidende lessen werd voor de film 'denk na' gekozen. Deze film is deels te heftig en sluit niet aan bij de beleefwereld van de jongeren. De voorlichtingslessen van de Halt-medewerker verliepen niet in alle klassen even goed. In de klas waar de Halt-medewerker niet tevreden is waren de jongeren niet betrokken en werkte niet goed mee. De dialoog met de docenten was een groepsgesprek en dit verliep goed. De leraren konden goed uit de voeten met de opdracht en zien wel in dat ze zelf ook een publieke taak hebben. De boodschap dat je je goed moet gedragen kwam goed over op de jongeren en de leraren. Over het melden van incidenten is met de leraren en de school gesproken. De leraren zijn slecht op de hoogte van de interne afspraken. De oorzaak is dat er nauwelijks incidenten zijn op de school. In 1 klas is een eigen evaluatie opdracht aan de leerlingen gegeven met als onderwerp mobieltjes en het filmen van docenten. Bijna alle leerlingen vinden dat een mobieltje bij je hebben moet worden toegestaan, zeker als deze in je zak zit en op stil staat. Ook met het filmen van een docent hebben ze geen probleem, zeker niet als deze iets grappigs doet of heel boos is. Een reden om de docent vervolgens op internet te zetten kunnen ze ook wel bedenken, maar ze vinden ook dat deze handeling bestraft dient te worden.

interview schoolcontactpersoon

De school vindt het niveau van de filmpjes te heftig voor de brugklassers. De doelstelling bewustwording is zeker behaald: Bewustwording over wat agressie en geweld tegen mensen met een publieke taak betekent.

Maar qua incidentenregistratie is het een ander verhaal: het Frencken College is een havo/vwo school. De brugklassers komen uit een vrij beschermde omgeving. Op school zijn nooit incidenten. Het project is in dat opzicht preventief. Het is dus de vraag of het melden gestimuleerd is.

vragenlijsten leerlingen

183 leerlingen hebben een vragenlijst ingevuld. 91 % weet te benoemen wat een publieke taak inhoudt. 75% weet de volgorde van de stop-denk-doe methode goed in te vullen. 61 procent vond de lengte van de voorlichting precies goed en 73% vond verdeling van de onderwerpen binnen de voorlichting goed. De film is bij 91% het meest blijven hangen en bij 9% de informatie. 56% zegt na de voorlichting anders te reageren, maar bij de neezeggers zijn een hoop leerlingen die aangeven dat ze al normaal reageerden. Het gemiddelde cijfer is een 6,9 en de meeste leerlingen (82%) vonden de film het best.

vragenlijsten mentoren

3 mentoren vulde de vragenlijst in, 1 hiervan gedeeltelijk. Alle drie vinden ze dat de leerlingen een definitie kunnen geven van VPT, de oorzaken van geweld en de gevolgen voor het slachtoffer kunnen benoemen.. Over het niveau van de lessen en de aansluiting bij de leefwereld van de kinderen geven maar 2 mentoren hun mening en die is ruim voldoende. Ook de geschiktheid van de film is niet eenduidig. De interactie tussen de leerlingen en de Haltmedewerker vinden 2 mentoren ruim voldoende.

1 van de 2 is anders gaan aankijken tegen grensoverschrijdend gedrag maar niet tegen eigen rol daarin. 1 van de 3 is anders gaan aankijken tegen incidentenregistratie en 2 mentoren vinden dat de school al voldoende doet op dit gebied. Alle 3 vinden dat incidentenregistratie zinrijk is en 2 van de 3 hadden deze mening al.

3.5 Kellebeek College

Het thema van het Kellebeekcollege is: 'bewaken we onze grenzen nog goed'? De school is een MBO school op AKA en AKA plus niveau en heeft een groep kwetsbare jongeren en de voorlichting is gegeven aan 2x klas AKA plus en 3 x AKA.

De intake en startbijeenkomst verliepen goed en door de stellingen werd snel duidelijk wat er leeft bij de leraren. Alle onderdelen van het programma zijn uitgevoerd behalve de ouderavond. Hiervoor waren 0 aanmeldingen. De dialogen zijn na de lessen in een aparte afspraak uitgevoerd en de afsluitende slotbijeenkomst is 2x gehouden.

Onderdeel	Activiteit	Uitgevoerd	Proces + of -
Traject richting directie, docenten	Gesprek directie	+	+
	Startbijeenkomst	+	+
	Informatiemateriaal ouders	+	-
	Dialogoog	+	+
	Ouderavond	-	-
	Evaluatie	+	+
	Slotbijeenkomst	+	+
Traject richting leerlingen	Vorbereidende lessen	+	+/-
	Voorlichting	+	+
	Nabesprekingsopdracht	+	+

Interview Halt-medewerkers

De Halt-medewerker geeft aan dat het startgesprek en de intake heel prettig verliepen. De stellingen zijn omgebogen naar nieuwe stellingen samen met de docenten: 'bewaken van eigen grens', 'verhouding lesgeven en opvoeden', 'agressie en je veilig voelen' en 'delen van gevoelens van onveiligheid'.

De voorlichting aan deze groepen is aangepast in verband met de hoge leeftijd en het lage niveau van de doelgroep. Ook hadden de filmpjes en de voorbeelden beter afgestemd kunnen worden op hun toekomstige beroepen. De Halt-medewerker vond het leuk en tegelijkertijd een hele uitdaging om aan deze groepen les te geven omdat de leerlingen in deze groepen een zeer slechte mening over agenten hebben: 'alle agenten aan het gas'. De eerste stap in de voorlichting is om de groepen binnen te krijgen. Het voorlichten ging in de ene klas beter dan in de andere. Als in de klas iemand een slechte ervaring heeft gehad met de politie dan hoorde je dat terug in de lessen en dan was de toon vaak negatief. De voorbereidingslessen zijn allemaal uitgevoerd, maar sommige mentoren hebben meer aandacht aan de voorbereiding besteed dan anderen.

Er was geen tijd voor de stop-denk-doe methode, wel voor de filmpjes en de stellingen. De vragenlijsten waren ook te moeilijk voor deze groep.

De slotbijeenkomst is in tweeën gesplitst door de tijdsdruk, ook voor deze school was het gekozen tijdvak ongunstig.

De doelen zijn zeker gehaald voor de school: het onderwerp staat weer op de agenda en het heeft een aantal praktische tips opgeleverd. De kanttekening wordt wel gemaakt dat voor een echte gedragsverandering het nog te vroeg is. Op directie niveau gaat er wel doorgepakt worden op het gebied van veiligheid voor de docenten.

In de slotbijeenkomst ging het deels over aangifte doen en anonimiteit. Een deel van de docenten geeft in de slotbijeenkomst aan dat ze geschrokken zijn van zichzelf. De Halt-medewerker heeft

voor een anonieme manier van stellingen kiezen gekozen. Ook blijkt hier dat veel docenten geen aangifte doet omdat de anonimiteit niet gewaarborgd is als het tot een rechtzaak komt.

Interview contactpersoon school

De contactpersoon van de school vond het contact met Halt van begin af aan zeer prettig en de communicatie zeer duidelijk. De voorbereidingsles en de les zelf sloten goed aan op niveau van de leerlingen. Het project was goed uitvoerbaar. Op de filmpjes werd goed gereageerd. Ook de houding van de docenten was positief.

Op de school is regelmatig sprake van incidenten die effect hebben op de sociale en fysieke veiligheid.

Wat betreft het doel bewustwording van leerlingen is volgens de contactpersoon 10 a 15% bereikt. Door de voorlichtingsles zijn ze zich bewuster. Zij konden de les linken aan hun eigen ervaringen, bijvoorbeeld dat ze tijdens hun bijbaan ook geconfronteerd worden met agressieve klanten. De rest heeft geluisterd.

Wat betreft het doel stimuleren van incidentenmelden: hier heeft het project heel duidelijk een bijdrage aan geleverd. Tijdens de 2 schoolbijeenkomsten is er een discussie losgekomen. De stellingen zetten aan tot discussie en nadenken. Het project heeft zeker effect gehad op het personeel, meer dan op de leerlingen.

Voor bewustwording van leerlingen is het van belang te blijven communiceren over de gedragsnormen/regels, en aan te geven wat maatregelen zijn als die overschreden worden. Sterke punten: Het is een hot item. Goed dat dit wordt neergezet door het project. Het moet een vervolg krijgen in de toekomst. Ofwel apart, of bijvoorbeeld tijdens het vak burgerschap. Verbeterpunt: De voorlichting kan meer gericht worden op de beroepen waar de leerlingen voor worden opgeleid.

De school zou graag doorgaan met het project. Men is bezig de collega teamleiders (van andere teams waar geen voorlichting is geweest) enthousiast te maken over het thema.

Als men doorgaat wil men de lessen meer toespitsten op de opleiding van de kinderen, praktijkgericht maken. Halt heeft aangegeven ter beschikking te staan voor ondersteuning.

Vragenlijst leerlingen

26 leerlingen hebben de vragenlijsten ingevuld: 12 1^e klassers, 5 2^e klassers en 3 3^e klassers. Bij de oorzaak van agressie en geweld noemt 36% alcohol en drugs en 50% anders. Bij anders staat opvallend vaak: politie, conducteur of docent. Bij gevolgen van agressie en geweld kiest 42% voor anders en hier staan: politie, ambulance en gevangenis vaak genoemd. 42% vond de voorlichting precies lang genoeg en 57% is tevreden over de verdeling binnen de voorlichting. 50% had het meeste aandacht bij de film. 23% vond de voorlichter saai en 34% enthousiast. Het gemiddelde cijfer is een 6.5.

Vragenlijst mentoren

2 mentoren hebben de vragenlijst ingevuld. Zij geven aan dat de leerlingen de oorzaken en gevolgen van agressie en geweld kunnen benoemen en weten wat VPT is. Bij 1 van de 2 is de stop, denk, doe methode gegeven. De voorlichting was voor beiden op het juiste niveau en belevingswereld kinderen. 1 van de 2 is anders gaan denken over incidenten en geen van beiden is anders gaan denken over eigen rol. Beiden denken dat het zin heeft incidenten te melden en 1 van beiden vindt dat de school voldoende aandacht geeft aan incidenten.

3.6 CBS De Wadden

Het specifieke thema voor basisschool De Wadden was: 'het grote verschil in veiligheid tussen de situatie op school en op straat'. Verder zijn respect en veiligheid belangrijke thema's.

Op De Wadden zijn 2 voorlichtingen gegeven: 1 x groep 7 en 1 x groep 8.

Alle onderdelen van het programma zijn uitgevoerd. Op de ouderbijeenkomst kwamen slechts 5 ouders.

Onderdeel	Activiteit	Uitgevoerd	Proces + of -
Traject richting directie, docenten	Gesprek directie	+	+
	Startbijeenkomst	+	+
	Informatiemateriaal ouders	+	?
	Dialogoog	+	+
	Ouderavond	+	-/+
	Evaluatie	+	+
	Slotbijeenkomst	+	+
Traject richting leerlingen	Vorbereidende lessen	+	+
	Voorlichting	+	+
	Nabesprekingsopdracht	+	+

Interview Halt-medewerker

De Wadden heeft zich op het laatste moment aangesloten bij het project en heeft daardoor weinig tijd om het hele project uit te voeren. De contacten met de school en de docenten waren goed. Op de school is het thema veiligheid belangrijk.

De Halt-medewerker geeft aan tevreden te zijn over de voorbereidende lessen en de voorlichting zelf. Wel wordt aangegeven dat de leerlingen van groep 7 nog te jong zijn om met eigen ervaringen aan te komen. Ze waren niet te jong voor de voorlichting en de lessen kwamen goed over. Voor de jongste leeftijd wordt de praktijk wel gemist en zou het beter overkomen als een agent meekwam naar de school. De leerlingen kunnen veel begrijpen van boosheid en respect, maar de term VPT is te moeilijk voor ze.

Op de ouderavond kwamen slechts 5 ouders die al erg actief waren op de school. De school heeft veel allochtone ouders en die zijn moeilijk te bereiken op de standaardmanier.

Bij de slotbijeenkomst bleek dat de school meer van Halt had verwacht en gedacht had dat ze zelf minder zou hoeven doen. De bewustwording is er wel, maar of dit beklijft is onzeker. De stop, denk, doe methode werd ook als belangrijk gezien door de school.

Verbeterpunt is de tijd van het jaar waarin het programma gegeven wordt en het betrekken van ouders. Voor het betrekken van de ouders wordt aan combineren van bepaalde thema's gedacht.

Interview contactpersoon school

De samenwerking met Halt is prima verlopen en ook de communicatie van Halt was helder. De doelstellingen van het project zijn wel gedeeltelijk behaald: Het project heeft het bewustwordingsproces aangewakkerd. De docenten zijn zich wel al bewust van hun rol. De school wil in de toekomst meer doen met 'ouders betrekken'.

Sterke punten

- Het doel van het project is sterk. Het is belangrijk kinderen dergelijke onderwerpen bij te brengen.
- De inzet van een externe (van Halt) is sterk. Dit maakt meer indruk op de kinderen dan als een leerkracht de les geeft.
- Het idee van de ouderavond is heel sterk. Dit zou op een andere manier ingevuld kunnen worden. Op andere scholen lieten ze kinderen zelf iets presenteren, of koppelden ze de ouderavond aan een ander thema.
- Ook de bijeenkomst met het hele team is heel goed.

Verbeterpunten

- Meer aandacht/lessen voor de kinderen.
- Lessen meer interactief maken.
- Ervaring van een medewerker met publieke taak met negatieve ervaring inzetten tijdens les. Bijvoorbeeld ambulance personeel op school uitnodigen.
- Minder tijd aan de leerkracht besteden.
- Binnen de school heeft men zich ook het volgende afgevraagd. Veel ouders kennen Halt met name vanuit straffen, vanuit een negatief verhaal. Het kan zijn dat dit ouders afschrikt, omdat Halt voor ouders bedreigend zou kunnen zijn. In dit verband is besproken of het verstandig is dat Halt dit project doet.

Vragenlijst leerlingen

41 jongeren hebben de vragenlijst ingevuld, 15 van groep 7 en 26 van groep 8. 59% weet wat een publieke taak is. 61% kan de stappen in de Stop, denk doe methode benoemen. 62% vond de voorlichting precies goed qua lengte en 59% was tevreden met de indeling. De film is het meeste blijven hangen met 64% en de manier van lesgeven vonden ze enthousiast (36%) , saai (11%) en leuk (36%)

Vragenlijst mentoren

Geen vragenlijst ontvangen.

3.7 Haarlem College

Het project is uitgevoerd in 2 tweede klassen administratie, 2 tweede klassen techniek en 1 tweede klas grafimedia. Het thema was de wederzijdse beïnvloeding van leraren en leerlingen, meer begrip voor elkaar en het gedrag naar buiten toe (agenten, zwembad).

Alle onderdelen zijn uitgevoerd op de ouderavond, voorbereidende slotbijeenkomst en slotbijeenkomst na.

Onderdeel	Activiteit	Uitgevoerd	Proces +
Traject richting directie, docenten	Gesprek directie	+	+
	startbijeenkomst	+	+
	Informatiemateriaal ouders	+	?
	dialogoog	+	+
	ouderavond	-	-
	Evaluatie	+	+
	slotbijeenkomst	-	-
Traject richting leerlingen	Vorbereidende lessen	+	+
	Voorlichting	+	+
	Nabesprekingsopdracht	+	+

Interview Halt-medewerker

In het begin verliepen de contacten en afspraken met de school soepel, maar bij de startbijeenkomst werd de mentoren duidelijk hoeveel tijd het project zou vragen van hun. Een extra gesprek met de mentoren bleek hier nodig. De start is hierdoor uitgesteld en verliep moeizaam. De betrokkenheid van de mentoren was niet groot, maar ze hebben ondanks de drukte toch meegedaan. De nieuwe contactpersoon werd de afdelingsleider omdat de directeur geen tijd meer had voor het project. De planning die vooraf gemaakt is bleek niet uit te voeren en is bijgesteld. De dialoog met de mentoren is slechts 2 x uitgevoerd: de eerste verliep goed, de tweede verliep rommelig.

De ouderavond is afgezegd vanwege het ontbreken van voldoende aanmeldingen. Ook voor het uitvoeren van de voorlichtingslessen moest er af en toe geschoven worden.

De klassen hebben allen de voorlichtingsfilm 'Denk na' gezien.

De voorlichtingslessen waren in de meeste klassen goed te geven: de klassen waren soms wel druk, maar deden toch meestal goed mee. Opvallend was de hoeveelheid ellende die de kinderen al hadden meegemaakt. Hierdoor kwamen er veel verhalen los. De jongeren hadden vaak al meningen zoals: 'ik sla terug', 'ik geef grote bek terug', 'als een leraar niet normaal doet, mag je iets terugdoen'. De tweede voorlichter gaf aan dat in sommige tweede klassen de draak gestoken werd met VPT en dat de leerlingen niet te handhaven waren. De leraren grepen vaak niet in. In andere tweede klassen deden de leerlingen weer nauwelijks mee.

Het niveau van de voorlichting was goed voor deze school hoewel de abstracte termen moeilijk zijn voor deze jongeren. De praktijkvoorbeelden werkten goed. De leraren vonden de lessen wel begrijpelijk, maar heel veel stof voor 1 les.

Of de doelen gehaald zijn op deze school is niet duidelijk voor de voorlichter: “Het is een school met redelijk wat problemen en de leerlingen geven aan dat je een grote bek moet hebben om te overleven op de school. Verder lijkt het beleid per leraar te verschillen en is er weinig tijd te vinden voor extra projecten.”

Interview contactpersoon school

De schoolcontactpersoon geeft aan dat contacten met Halt prima verliepen, de school was al bekend met de projecten van Halt en met een aantal medewerkers van Halt.

De ouderavond was moeilijk uitvoerbaar: er waren weinig reacties van ouders. De ouders zijn op verschillende manieren benaderd: via magister (informatie systeem), uitnodigingsbrief, info op de website. De heeft volgens de contactpersoon te maken met de korte voorbereidingstijd. Als je eerder start heb je meer tijd en kan je eerder communiceren. Over het algemeen is het zo op deze school dat bij een thema-avond alleen de ouders komen die toch al bij het onderwerp betrokken zijn.

De mentoren gaven aan dat het lesmateriaal redelijk goed aansloot bij de leerlingen. Over het algemeen is de les een combinatie van het materiaal en de invulling van de docent.

Qua planning is het voor de school een nadeel dat het project in mei/juni plaatsvindt. Dit zijn maanden met topdrukke. De voorkeur is om een dergelijk project in het najaar te starten, dan is er nog meer ruimte.

De leraren/mentoren waren positief. Iedereen zag het nut van het project, de bereidheid om mee te doen was er. Een enkeling vroeg zich bij de start van het project af ‘waarom ik’, maar uiteindelijk was iedereen positief.

De communicatie verliep via de teamleiders, zij hebben korte lijnen met mentoren en Halt, en in de communicatie verliep alles naar wens. De samenwerking met Halt verliep ook goed.

Kijkend naar het doel van het project, geeft de contactpersoon van de school aan dat het project een steentje heeft bijgedragen aan de bewustwording: 'De vraag is wel hoe lang dit beklijft, maar dat is in grote mate afhankelijk van het vervolg. Het is goed het thema binnen de lessen te laten terugkomen. Bijvoorbeeld tijdens de les maatschappijleer. '

Over melding van incidenten geeft de contactpersoon aan dat het project wel voor een stukje bewustwording heeft gezorgd, voor zover dat er al niet was. Maar er worden nog niet meer incidenten gemeld.

Bij een vervolg van het project zullen de 5 mentoren de 5 ambassadeurs van het project worden. De school wil met de 5 mentoren de cultuur bevorderen dat er door docenten over het thema gesproken wordt.

Er heeft nog geen evaluatie met Halt plaatsgevonden. En ook nog geen update van de bevindingen van collega's. Maar de mening is positief. De school kiest elk jaar voor een thema dat verder uitgediept wordt. Het is van belang dat externe projecten hierbij aansluiten.

Als uit de evaluatie blijkt dat mentoren en teamleiders vinden dat het project een meerwaarde heeft, dan wil de school graag verder met het project. Het oordeel van de teamleiders is hiervoor met name van belang, zij hebben zicht op wat er loopt en goed zicht op de leerlingen. Elk project staat of valt met de samenwerking. De samenwerking met Halt is altijd prima verlopen. De contactpersoon vindt Bureau Halt erg goed in dit soort projecten. Deze mening is ook gebaseerd op eerdere ervaringen bij andere scholen.

Vragenlijsten leerlingen

Te laat ontvangen.

Vragenlijsten mentoren

Niet ontvangen.

3.8 Kennemer College

Op deze school vonden 13 voorlichtingen aan 13 eerste klassen van VMBO beroepsonderwijs en leerwegondersteunend plaats. De intake en startbijeenkomst zijn uitgevoerd, de startbijeenkomst zelfs dubbel. Alle voorlichtingen en de dialogen op 1 na. De ouderbijeenkomst was druk bezocht door de koppeling aan thema werkweek.

De tussenevaluatie (voorbereiding eindevaluatie) was telefonisch en de eindevaluatie/slotbijeenkomst zal na de zomer plaatsvinden. Het thema van deze school was de toenemende agressie van jongeren naar mensen met een publieke taak buiten school.

Onderdeel	Activiteit	Uitgevoerd	Proces + of -
Traject richting directie, docenten	Gesprek directie	+	+
	Startbijeenkomst	+	+
	Informatiemateriaal ouders	+	+
	Dialogoog	+	+
	Ouderavond	+	++
	Evaluatie	+	+/-
	Slotbijeenkomst	-	-
Traject richting leerlingen	Vorbereidende lessen	+	+
	Voorlichting	+	+
	Nabesprekingsopdracht	+	+

Interview Halt-medewerker

De contacten met de school verliepen goed en de afdelingsleider was erg enthousiast. Ook de contacten met de mentoren liepen goed, maar een aantal waren wel overdonderd door VPT. De grote belangstelling van de ouders die op de ouderavond kwamen was een succes. Dit kwam door de koppeling aan het thema werkweek waar ouders veel belangstelling voor hebben. De ouderavond zelf verliep heel goed en de ouders deden prima mee met de oefeningen die in het begin van de avond in het kader van VPT gedaan werden.

Er zijn 12 dialogen uitgevoerd. De 13^e dialoog bleek lastig te plannen in verband met examens en 1 mentor had de dialoog liever buiten schooltijd geplaatst. Een aantal mentoren hebben de

voorbereidingsoefeningen (artikel) niet gedaan door tijdsdruk. De slotbijeenkomst bleek lastig te plannen en zal na de zomer plaatsvinden.

Voor de voorbereidende les is gekozen voor een artikel, omdat de Halt-medewerker zich niet voldoende kon vinden in de filmpjes.

Alle voorlichtingslessen verliepen goed, de Halt-medewerker vond het een leuke les om uit te voeren, maar 50 minuten bleek te kort voor het complete programma. Het niveau van de voorlichting ging net voor de eerste klassen vmbo. Sommige klassen kwamen nauwelijks op gang en deden niet mee, andere klassen waren veel actiever. Voor VMBO leerlingen moet er actiever onderwijs gegeven worden, meer afwisseling, want de concentratie is beperkt. Ook meer rollenspel en de inhoud kan beter over meerdere lessen uitgespreid worden.

Of het doel behaald is, is nog niet besproken met de school. Halt is wel tevreden en de school is wakker geschud wat betreft het melden van incidenten. De leerlingen zijn ook bewuster geworden en de stop, denk doe methode sloeg goed aan.

De docenten op de school voelen zich wel gesteund door de school, maar niet altijd door elkaar. De afdelingsleider geeft aan dat de digitale wereld steeds meer de school in komt en ze hebben hier steeds minder grip op. Leerlingen kunnen zich nu met 1 berichtje verzamelen.

Interview contactpersoon school

De contacten met Halt verliepen prima en de alle onderdelen bleken prima uit te voeren behalve de slotbijeenkomst die uitgesteld is tot na de zomer.

De contactpersoon geeft aan dat de groepen onderling sterk verschillen: bij de ene groep ging het makkelijk, bij de andere groep snapt de kinderen het niet. De leerling, het type klas, het tijdstip maken allemaal dat de les wisselend ontvangen wordt. Halt heeft zich hierin heel flexibel opgesteld. Het gebruikte materiaal vond de contactpersoon wisselend qua kwaliteit. Docenten waren soms kritisch hierover. Sommigen vonden de filmpjes te agressief, dan had de agressiviteit de overhand, en niet hoe je hiermee om moet gaan. Hierdoor snappen niet alle kinderen de boodschap. Ook de voorbereiding was per groep wisselend. De mentoren zijn zelf actief geweest in het voorbereiden en invullen van de lessen.

Algemeen gaven de mentoren aan dat het project voor herhaling vatbaar is, met aanpassingen in het lesmateriaal.

Sterk vond de contactpersoon: Goed om dit soort dingen bespreekbaar te maken.

Ter verbetering: Kijk nog eens goed naar het lesmateriaal, met name naar de filmpjes. Deze zouden meer gericht moeten zijn op wat de consequenties zijn als je dit doet. Deze boodschap is nu niet voor alle leerlingen te vatten.

Vragenlijst leerlingen

126 leerlingen hebben de vragenlijst ingevuld, allen van de eerste klas. 70% weet wat een publieke taak betekent. 57% kan de stappen in de Stop, denk doe methode benoemen. 62% vond de voorlichting precies goed qua lengte en 63% was tevreden met de indeling. De film is het meeste blijven hangen met 74% en de manier van lesgeven vonden ze enthousiast (42%), saai (13%) en leuk (19%)

Vragenlijst mentoren

6 mentoren hebben de vragenlijst ingevuld. Zij geven aan dat de leerlingen weten wat VPT is en een definitie kunnen geven. 4 van de 6 geven aan dat de leerlingen de oorzaken en gevolgen van

agressie en geweld kunnen benoemen. 4 van de 5 geven aan dat de leerlingen inzicht hebben in de stop, denk, doe methode. De voorlichting was voor 3 mentoren op het juiste niveau en 2 vonden de voorlichting niet op het juiste niveau en belevingswereld kinderen. De interactie tussen Halt-medewerker en klas was goed. Geen van de 6 is anders gaan denken over incidenten en 1 van de 6 is anders gaan denken over eigen rol. Bij 1 is de meldingsbereidheid toegenomen. 1 van de 6 heeft een incident gemeld in het afgelopen jaar. Allen denken dat het zin heeft incidenten te melden, maar volgens 1 komt dit door de voorlichting. 5 van de 6 vinden dat de school voldoende aandacht geeft aan incidenten en praten met mededocenten over incidenten.

3.9 De Linie

De Linie is een praktijkschool waar 2 x 1^e klassen, 2 x 2^e klassen en 2 x 3^e klassen voorlichting hebben gekregen.

Alle onderdelen zijn uitgevoerd, maar de slotbijeenkomst is uitgesteld naar het begin van het schooljaar. Het specifieke thema van deze school was het algemene thema, maar er is geprobeerd zo dicht mogelijk bij de leerlingen te blijven en hun ervaringen en leefwereld.

Onderdeel	Activiteit	Uitgevoerd	Proces + of -
Traject richting directie, docenten	Gesprek directie	+	+
	Startbijeenkomst	+	+
	Informatiemateriaal ouders	+	?
	Dialogoog	+	+
	Ouderavond	+	-/+
	Evaluatie	+	+
	Slotbijeenkomst	-	-
Traject richting leerlingen	Vorbereidende lessen	+	+
	Voorlichting	+	+
	Nabesprekingsopdracht	+	+

Interview Halt-medewerker

Op deze school bleek duidelijk dat er te weinig tijd is in 1 lesuur om alles uit te voeren. Volgens de Halt-medewerker leefde het onderwerp niet in de eerste klassen en in klassen 2 en 3 was de politie de vijand. Hierdoor waren er wel echte discussies in de lessen, maar was er meer tijd nodig om de sfeer te beïnvloeden.

Sommige mentoren gaven aan bij de voorlichter dat het taalgebruik te moeilijk was en ook de stop, denk, doe methode vonden ze te moeilijk voor deze doelgroep. Met meer tijd is het wel mogelijk de

stop, denk, doe methode goed uit te voeren. De openheid en betrokkenheid van de mentoren was krachtig element. De mentoren hebben een duidelijke visie over hoe het beleid zou moeten zijn op school.

Over doelbereik valt weinig te zeggen volgens de Halt-medewerker: bij deze leerlingen moet het onderwerp vaak terugkomen om van bewustwording te kunnen spreken..

De interactie met de leerlingen van 3a en b was erg goed soms. De film over de buschauffeur van 'boeit me dat' was voor hun heel duidelijk. De leerlingen waren zichtbaar geraakt en hoefden niet veel na te denken over verhaallijnen e.d. zoals bij de film Denk Na van 17 minuten. De voorlichting werd gegeven aan kleine groepjes leerlingen en de mentoren zijn duidelijk zeer betrokken. Ook werkten de mentoren goed mee om het programma uit te laten voeren: Zo was er ruimte om twee klassen samen te voegen zodat het programma alsnog gedraaid kon worden. Bij andere klassen was de Halt-medewerker vaak minder tevreden. Daar was meer tijd nodig en het is de Halt-medewerker niet duidelijk of het stellingenspel nuttig is voor deze leerlingen: *'Ik zie het niet als meerwaarde, vandaar de keuze om meer over de oorzaken en vormen en gevolgen van geweld te praten. Ook goed opletten dat sommige jongeren een korte spanningsboog hebben en dit zijn invloed heeft op de andere leerlingen, waardoor het soms rommelig werd.'*

Op de ouderbijeenkomst kwamen 9 ouders. De contactpersoon miste een aantal leuke werkvormen en vond het hierdoor te veel op een presentatie lijken. Ook is er te weinig afgestemd met de medewerkers van de school over de inhoud van de voorlichting en hun rol daarin. Ouders met minder initiatief en ouders die de taal niet beheersen worden niet bereikt. De powerpoint werkte belemmerend.

Interview contactpersoon school

De contactpersoon vond het contact met Halt goed en de lijnen waren kort.

De ouderavond was geen succes: het was lastig om de ouders te betrekken, slechts 9 ouders kwamen op de ouderavond.

De voorlichting aan de leerlingen zou kunnen verbeteren als werknemers met een publieke taak zelf een actieve rol hebben. Door bijvoorbeeld politie of brandweer zelf in de les aanwezig te hebben, kan er een dialoog tussen leerlingen en werknemers met een publieke taak ontstaan. De lessen waren wel op het juiste niveau voor de leerlingen. Onder andere door de leerlingen te vragen welke beroepen zij mee in aanraking komen, en door de filmpjes.

Praktijkschool De Linie leidt de leerlingen op tot arbeid. De leerlingen hebben beperkte leermogelijkheden. Daarom is het van belang de lessen heel concreet te maken, en te laten aansluiten bij de belevingswereld van de leerlingen.

Vooraf was het voor de leerlingen spannend dat er een externe langskwam die de les gaf. Hierbij speelde zowel dat het iemand van Halt was, als het feit dat het een externe was. Dit werkte wel goed voor de leerlingen.

Over het bereik van de doelen zegt de contactpersoon over het eerste doel dat er met het project gewerkt is aan een begin van bewustwording. De houding en het gedrag van jongeren wordt door verschillende factoren beïnvloed. In dit opzicht is het project een druppel op de gloeiende plaat. Om bewustwording te creëren is het van belang het thema terug te laten komen. Gedragsverandering is met het project niet bereikt.

Over het tweede doel, de incidentenmelding zegt de contactpersoon: *'uit het project is naar voren gekomen dat bijna alle medewerkers van de school zich veilig voelen. Ook is er in de school een duidelijk beleid over welk gedrag wel en niet geaccepteerd wordt door leraren, dit biedt hen steun.'*

De lessen sloten goed aan op het niveau van de leerlingen. In het voortraject is veel tijd geïnvesteerd om hiervoor te zorgen.

De contactpersoon vindt dat het project herhaald moet worden en breder ingezet: *'Het is beter dit landelijk in te zetten, en gedurende een periode intensief aandacht aan het thema te besteden. Ook zouden werknemers met publieke taak betrokken moeten worden.'*

Sterke punten

- Het is goed om aan te sluiten bij de belevingswereld van de leerlingen.
- Op deze manier krijgen mensen met een publieke taak een gezicht.

Verbeterpunten

- Er zou goede berichtgeving in de media over het project moeten komen.
- Er zou in het project een dialoog tussen werknemers met publieke taak en leerlingen moeten plaatsvinden.

De school wil het thema volgend jaar terug laten komen als onderdeel van het lesprogramma. Bijvoorbeeld tijdens de mentorlessen als thema.

Als laatste vindt de school het belangrijk om niet met de vinger te wijzen naar bepaalde groepen als het gaat om geweld tegen werknemers met een publieke taak. Het is van belang een dialoog te creëren tussen hulpverleners en jongeren.

Vragenlijst jongeren

85 jongeren hebben de vragenlijst ingevuld, 46 uit de 1^e klas, 19 uit de 2^e en 20 uit de 3^e klas. 81% weet wat een publieke taak betekent. 64% kan de stappen in de Stop, denk doe methode benoemen. 65% vond de voorlichting precies goed qua lengte en 73% was tevreden met de indeling. De film is het meeste blijven hangen met 85% en de manier van lesgeven vonden ze enthousiast (39%), saai (15%) en leuk (24%).

(niet alle vragenlijsten zijn op tijd ontvangen)

Vragenlijst mentoren

2 mentoren hebben de vragenlijst ingevuld, 1 van de eerste klas en 1 van 3A + 3 B. Beiden geven aan dat de leerlingen weten dat de les over VPT gaat, dat de leerlingen weten wat VPT is en dat ze oorzaken van agressie en geweld en gevolgen kunnen benoemen. Ook hebben ze inzicht in de 5 stappen. De mentoren vonden het gebruikte filmmateriaal moeilijk en indrukwekkend, maar ook te subtiel soms.

Het niveau is tussen voldoende en ruim voldoende en de lessen sloten matig tot voldoende aan bij niveau en belevingswereld leerlingen. 1 van de 2 is anders gaan denken over incidenten en grensoverschrijdend gedrag, maar geen van beiden is anders gaan denken over de eigen rol. De meldingsbereidheid is niet toegenomen en 1 van de 2 heeft in het afgelopen jaar een incident gemeld. Beiden vinden dat de school niet voldoende aandacht besteed aan incidenten. Beiden

praten wel met mededocenten over incidenten en denken dat het geen zin heeft incidenten te melden.1 mentor geeft als aanbeveling: goede toon + mag iets meer tempo + maak scherm groter + minder stellingen bij ouderpresentatie.

4 De analyse

De leerlingen die de voorlichting van Halt hebben gekregen werden allen gevraagd een vragenlijst in te vullen. In deze vragenlijst werden vragen gesteld over de gevolgde voorbereidende les, de voorlichtingsles en de behandelde onderwerpen. Ook aan de mentoren is gevraagd een vragenlijst in te vullen.

De vragenlijst voor de leerlingen is door Halt ontwikkeld en volgt de inhoud van de voorlichting. De vragenlijst bestond grotendeels uit open vragen. DSP-groep heeft samen met Halt kritisch naar de vragenlijst gekeken en voor een deel zijn de open vragen teruggebracht naar gesloten vragen met keuzemogelijkheden, maar voor een deel zijn de open vragen gehandhaafd op verzoek van Halt. Voor de open vragen heeft Halt aangegeven wat de verwachte antwoorden op de vragen zijn. Deze te verwachte antwoorden zijn voorgeprogrammeerd in de antwoordcategorieën van het verwerkingsprogramma SPSS. Helaas kozen de leerlingen massaal voor antwoorden die niet zonder meer terug te brengen waren naar de door Halt voorgeprogrammeerde antwoorden. Dit komt enerzijds omdat de leerlingen niet in staat zijn vanuit een concreet voorbeeld een algemene noemer te benoemen en hierdoor zeer divers antwoorden. En anderzijds omdat het vanuit de gegeven antwoorden vaak niet duidelijk is waaronder het antwoord geschaard kan worden. Bijvoorbeeld bij vraag 5 wordt gevraagd wat ze geleerd hebben van de voorbereidingsopdracht geleerd hebben. Als leerlingen hier antwoorden: 'geen geweld gebruiken', dan valt dit niet direct onder de 4 voorgeprogrammeerde antwoorden en kozen wij ervoor dit onder de noemer 'anders' neer te zetten. De categorie 'anders' is hierdoor, zonder de missings, zeer groot namelijk 75% en dit geldt voor de meeste vragen met een open antwoord.

Waar mogelijk hebben wij de antwoorden herleid naar de voorgeprogrammeerde antwoordcategorieën.

Geleerd van voorbereidingsopdracht

		Frequency	%	Valid %	Cumulative %
Valid	• wat publieke functie is	8	7,0	7,8	7,8
	• wat belang van publieke functie is	2	1,8	1,9	9,7
	• wat respectvol inhoudt	11	9,6	10,7	20,4
	• meer nadenken over eigen rol	5	4,4	4,9	25,2
	• anders	77	67,5	74,8	100,0
Total		103	90,4	100,0	
Missing	System	11	9,6		
Total		114	100,0		

Het is duidelijk dat de antwoorden die de leerlingen geven geïnspireerd zijn door de voorbeelden die in de les gegeven zijn. Deze voorbeelden zijn per klas verschillend omdat de lesinhoud deels door de bijdrage van de leerlingen bepaald is. Dit betekent dat de antwoorden per klas voor een groot deel zullen verschillen in de open vragen en dat er in het grote geheel van antwoorden geen eenduidige lijn zit. Dit betekent niet dat de leerlingen niet geleerd hebben wat een publieke taak is en het belang hiervan. Uit de antwoorden is duidelijk dat de leerlingen (het grootste gedeelte) met

het onderwerp bezig zijn en geleerd hebben dat agressie en geweld niet gebruikt mag worden. Maar de antwoordcategorie anders is te omvangrijk om hier op te nemen en verder te analyseren.

Het benoemen van wat een publieke taak is of het belang hiervan, is moeilijk voor de leerlingen en vaak te abstract. Met de oorzaken en gevolgen van geweld en agressie voor medewerkers met een publieke taak hebben ze minder moeite, hoewel ook deze begrippen door een aantal leerlingen door elkaar gehaald worden.

659 leerlingen hebben de vragenlijst ingevuld. In dit hoofdstuk gaan we voornamelijk in op de antwoorden van de gesloten vragen.

De vragenlijst voor de mentoren is samen met de DSP-groep ontwikkeld en bestaat grotendeels uit gesloten vragen. 22 mentoren hebben de vragenlijst ingevuld.

4.1 De vragenlijst voor de leerlingen

De school

Van de 659 leerlingen die de vragenlijst hebben ingevuld zijn er 26 van het Kellebeek College, 183 van het Frencken College, 84 van de Oranje Nassau, 114 van het Markland College, 41 van basisschool de Wadden, 126 van het Kennemer College en 85 van de praktijkschool De Linie.

De klas

56 leerlingen zitten in groep 7, 69 in groep 8, 415 in de eerste klas van het VO, 90 in klas 2 en 23 in klas 3.

De voorbereidende opdracht

De meeste leerlingen hebben de film 'denk na' (393) en verschillende filmpjes (213) als voorbereidende opdracht gehad.

Geleerd van voorbereidende opdracht (open)

50 leerlingen geven aan dat ze geleerd hebben wat publieke functie is. 11 leerlingen geven aan het belang van een publieke functie geleerd te hebben. 82 leerlingen hebben geleerd wat respectvol inhoud, 12 zijn gaan nadenken over eigen mening. 445 leerlingen kiezen voor anders. De aantallen tellen hier niet op tot 659 door de mogelijkheid 2 antwoorden te kunnen geven en de missings.

Wat betekent een publieke taak (gesloten vraag)

46 leerlingen benoemen een publieke taak als een taak die iemand uitvoert met publiek dat toekijkt, 95 als werk voor alle mensen die in aanraking komen met agressie en geweld, 504 iemand doet werk dat voor alle mensen belangrijk kan zijn. 77% van de leerlingen weet hier de publieke taak te benoemen.

Oorzaken van agressie en geweld (open vraag)

16 leerlingen antwoorden hier 'de schuld krijgen als je onschuldig bent', 73 leerlingen geven aan 'als er niet gedaan wordt wat je wilt', 9 kiezen voor 'als er niet naar je geluisterd wordt', 35 zeggen 'een slechte dag of bui hebben' en 207 kiezen voor alcohol en drugs. De categorie die niet viel weg

te schrijven onder de hier genoemde 5 mogelijkheden is groot, namelijk 462 leerlingen: ongeveer 73% kiest voor een andere categorie. Ook hier waren 2 antwoorden mogelijk

Gevolgen van agressie en geweld (open vraag)

90 leerlingen geven aan dat iemand angstig kan worden, 335 lichamelijk letsel, 180 psychisch letsel, 68 geen plezier meer in werk en 244 kiezen een ander antwoord. Hier waren 2 antwoorden mogelijk.

De volgorde van de stop, denk, doe methode (gesloten vraag)

397 leerlingen benoemen hier de juiste volgorde. Dit is 60% van de leerlingen die de vragenlijst hebben ingevuld.

Noem 2 punten die je kan doen als omstander (open vraag)

156 leerlingen noemen hier positieve groepsdruk, 51 noemen weglopen, 92 zelf rustig blijven, 5 niet stoer willen zijn voor een ander en 480 noemen iets anders. Hier waren 2 antwoorden mogelijk.

Noem 2 punten die je hebt geleerd van de voorlichting (open vraag)

111 leerlingen noemen de stop, denk, doe methode, 36 de gevolgen door een ander, 12 wat er voorafgaat aan een escalatie, 79 wat ik zelf kan doen als ik boos word, 37 wat een veilige publieke taak inhoudt en 423 iets anders.

Hoe vond je de voorlichting qua lengte? (gesloten vraag)

80 leerlingen vonden de voorlichting te kort, 376(57%) precies goed en 134 te lang. (60 missings)

Waar ben je het mee eens? (gesloten vraag)

59 leerlingen hadden meer willen horen, 116 hadden meer willen doen en 392(60%) zijn tevreden over de verdeling. (92 missings)

Welk onderdeel is het meest blijven hangen? (gesloten vraag)

15 leerlingen kiezen hier voor de opdrachten, 473 de film, 64 de informatie, 10 het rollenspel en 19 voor iets anders.

Wat vond je van de manier waarop de voorlichter de klas aansprak? (gesloten vraag)

212 leerlingen vonden de voorlichter enthousiast, 19 kinderachtig, 20 te ingewikkeld, 97 saai, 9 vervelend, 125 leuk en 100 kozen iets anders.

Bij welk onderdeel had jij het meest je aandacht erbij? (gesloten vraag)

12 leerlingen kiezen hier voor de opdrachten, 473 voor de film, 62 de informatie, 11 het rollenspel en 19 kiezen anders.

Zou jij nu, na de voorlichting, anders reageren? (gesloten vraag)

318 leerlingen kiezen hier voor ja, 203 voor nee en 58 voor misschien. Bij deze vraag is er door de leerlingen die kiezen voor 'nee' en 'misschien' vaak iets bijgeschreven in de trant van ' ik reageerde al gewoon'.

Welk cijfer

Het gemiddelde cijfer dat de leerlingen geven is een 7

Geef ons een tip ter verbetering (open vraag)

Onder de vele antwoorden komt vaak voor: iets meer zelf doen en actiever.

Wat vond jij top aan de voorlichting? (open vraag)

Hier worden heel vaak de film (filmpjes) genoemd

Uit de gesloten vragen kan de conclusie getrokken worden dat 77% van de leerlingen de publieke taak weet te benoemen en 60% benoemt ook de juiste volgorde van stop, denk, doe methode. 57% vond de voorlichting precies goed qua lengte en 60% is tevreden over de verdeling van de inhoud.

4.2 De vragenlijst voor mentoren

Van de 22 mentoren die de vragenlijst hebben ingevuld zijn er 4 van het Kellebeek College, 1 van het Frencken College, 3 van de Oranje Nassau, 6 van het Markland College, 6 van het Kennemer College en 2 van de Linie.

14 van de mentoren geven aan een voorbereidend gesprek gehad te hebben en 13 geven aan dat de afspraken schriftelijk bevestigd zijn.

Leerlingen weten dat de les over VPT gaat

22 mentoren geven aan dat de leerlingen weten dat de les over VPT gaat en 20 van de 21 mentoren die antwoorden, geven aan dat de leerlingen weten wat VPT is en een definitie kunnen geven. 1 mentor antwoordt hier 'nee'. (1 missing)

Leerlingen kunnen benoemen wat de oorzaken van agressie en geweld zijn

19 mentoren geven aan dat de leerlingen de oorzaken kunnen benoemen en 2 geven aan van niet. (1 missing)

Leerlingen hebben inzicht in de gevolgen voor slachtoffer

20 mentoren geven hier 'ja' als antwoord en 2 mentoren 'nee'.

Leerlingen hebben inzicht in de 5 stappen

11 mentoren antwoorden hier 'ja' en 7 'nee'. De 5 stappen zijn niet in elke kas aan bod gekomen door tijdgebrek. (4 missings)

De les is samengevat

16 mentoren antwoorden hier 'ja' en 4 antwoorden 'nee'. (2 missings)

Leerlingen hebben de mogelijkheid gehad om vragen te stellen

21 mentoren antwoorden hier 'ja'. (1 missing)

Wat vindt u van het gebruikte filmmateriaal?

Deze open vraag heeft 20 verschillende antwoorden. De meeste mentoren vonden het filmmateriaal goed, maar soms te heftig.

Is de voorlichting gegeven op het juiste niveau?

1 mentor vond het niveau niet goed, 2 mentoren matig, 5 mentoren voldoende, 7 mentoren ruim voldoende en 6 goed. (1 missing)

Sluit de les aan bij de belevingswereld van de leerlingen?

3 mentoren vinden de aansluiting matig, 7 mentoren voldoende, 7 mentoren ruim voldoende en 4 goed.

Wat vindt u van de interactie tussen voorlichter en leerlingen?

3 mentoren kiezen voor voldoende, 10 voor ruim voldoende en 8 voor goed.

Bent u anders gaan denken over incidenten en grensoverschrijdend gedrag

5 mentoren kiezen voor ja en 17 voor nee

Bent u anders gaan kijken naar eigen rol en ontstaan van negatief gedrag?

4 mentoren kiezen hier ja en 18 voor nee

Is uw meldingsbereidheid toegenomen?

4 mentoren kiezen hier voor ja en 16 voor nee.

Heeft u het afgelopen jaar een agressie-incident jegens uzelf gemeld?

3 mentoren antwoorden hier ja en 19 nee.

Vindt u dat de school voldoende aandacht geeft aan incidenten?

14 mentoren antwoorden hier ja en 6 mentoren antwoorden hier nee.

Praat u met mededocenten over incidenten?

20 mentoren geven aan dat ze dit doen en 2 geven aan dat ze dit niet doen.

Denkt u dat het zin heeft incidenten te melden?

20 mentoren denken van wel, 2 van niet.

Zo ja, komt dit door de voorlichting?

4 van de 20 denken van wel en 15 van niet.

De aanbevelingen van de mentoren waren open antwoorden

- Fijn dat er werd gewerkt met de mogelijkheid als klas punten aan te dragen.
- Gebruik visueel materiaal, de les is niet afgerond, 5 stappen niet besproken.
- Goed initiatief en goed vertaald naar groep 8.
- Goede toon+ mag iets meer tempo+maak scherm groter+ minder stellingen bij ouderpresentatie.
- Laatste weken van schooljaar zijn druk: hierdoor niet genoeg aandacht aan VPT-pilot.
- Les niet geschikt voor lwoo brugklas, het onderwerp leeft hier niet.
- Meer ruimte voor dit soort lessen, maar niet tijdens reguliere lessen.
- Neem een onderwerp dat bij ze aansluit: belevingswereld + verdieping.
- Onze meningen kwamen ook in de voorbereiding.
- Slachtoffer geweld meenemen naar les.

Samenvattend zijn de mentoren merendeels positief over de voorlichting en geven zij aan dat de lessen goed op de leerlingen zijn over gekomen. Over de incidenten en meldingsbereidheid valt minder te zeggen. De mentoren geven aan dat het zin heeft incidenten te melden, maar dat dit niet door de voorlichting komt.

5 Conclusies en het advies

5.1 algemeen

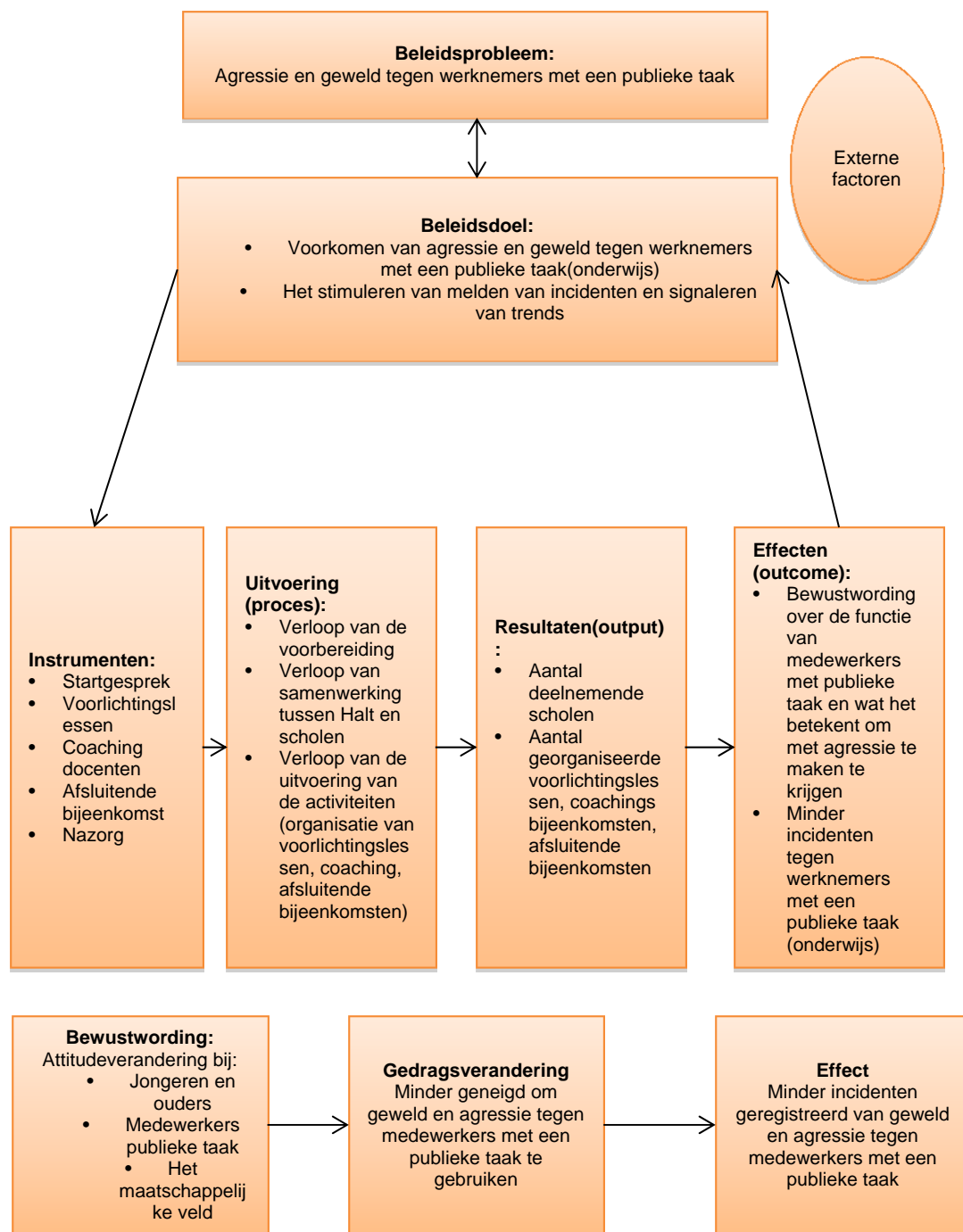
Doel van het project is bewustwording. Door middel van bewustwording moet bereikt worden dat minder incidenten van agressie en geweld tegen medewerkers met een publieke taak worden gepleegd. Om dit effect met de inzet van de eerder genoemde activiteiten te bereiken, is een cruciale voorwaarde dat deze *bewustwording* wordt gerealiseerd bij zowel jongeren en ouders, als de docenten. Jongeren, en hun ouders, moeten zich bewust worden van de functie die mensen met een publieke taak, dus ook docenten, hebben en wat het betekent als zij met agressie of geweld te maken krijgen. Docenten dienen norm overschrijdend gedrag te signaleren, en eventueel te melden, zodat dit gedrag op de juiste manier behandeld wordt. Deze bewustwording moet leiden tot gedragsverandering bij jongeren, en dit op zijn beurt tot minder incidenten.

Van resultaten naar effecten: bewustwording

In dit onderzoek is geen ruimte voor een uitgebreide effectevaluatie (met voor- en nameting) en meten wij alleen achteraf of de inhoud van de lessen is overgekomen bij de jongeren en of de mentoren denken dat de inhoud is overgekomen bij de jongeren. Daarnaast vragen wij de mentoren naar hun meldingsbereidheid.

Verder richten wij ons in dit onderzoek op de evaluatie van het proces (hoe verloopt de uitvoering van de activiteiten?), worden alle onderdelen uitgevoerd en tot welke resultaten leidt dit (wat is de output)?

Halt heeft voor het behalen van de doelstellingen instrumenten ontwikkeld met verschillende onderdelen. De uitvoer van deze instrumenten, het proces, wordt beoordeeld op de verschillende onderdelen: voorbereiding, samenwerking, uitvoering van de activiteiten, evaluatie. Daarnaast kijken we in dit hoofdstuk naar de resultaten en de effecten.

Instrumenten

De instrumenten zijn de verschillende onderdelen van de voorlichting :

- Voorbereidende lessen en voorlichtingslessen aan leerlingen in het kader van VPT: doel bewustwording bij leerlingen over respect, normen en waarden in brede zin en bewustwording bij leerlingen over het voorkomen agressie en geweld tegen de PT. Tot slot gaan de lessen over het (h)erkennen van boosheid en hoe hiermee om te gaan.
- Ouderbijeenkomst: doel bewustwording over normen en waarden, verantwoordelijkheid/voorbeeldgedrag, en ouders en school (als PT) samen.

- Startbijeenkomst met directie en leraren, dialogen met/coaching van leraren: doel bewustwording bij directie en docenten van de betrokken scholen over 1) norm en veiligheid op school 2) de rol van de docent als publieke taak en 3) het belang van melden van norm/grensoverschrijdend gedrag richting werknemers met een publieke taak (docenten zelf).

Uitvoering (proces)

De uitvoering omvat de manier waarop het project door Halt en de scholen in de praktijk wordt uitgevoerd. Hierbij zijn vragen relevant als: hoe verloopt de voorbereiding van het project, hoe verloopt de samenwerking tussen Halt en scholen, hoe verloopt de uitvoering van activiteiten?

Resultaten (output)

De resultaten, de output van het project, betreffen de concrete gerealiseerde resultaten. Zoals het aantal deelnemende scholen, het aantal georganiseerde activiteiten, de ontwikkelde voorlichtingslessen etc.

Effecten (outcome)

De effecten van het project, de outcome, betreffen de maatschappelijke effecten die bereikt worden. Dit betreft bewustwording over de functie van medewerkers met een publieke taak en wat het betekent om met agressie te maken te krijgen. Deze bewustwording moet uiteindelijk leiden tot minder incidenten van agressie en geweld tegen medewerkers met een publieke taak. Daarnaast betreft de outcome het verhogen van de meldingsbereidheid bij docenten met betrekking tot incidenten op de scholen.

5.2 De instrumenten

De instrumenten zijn door Halt ontwikkeld in het begin van het project. Al doende zijn de instrumenten bijgesteld en uitgebreid. In hoofdstuk 3 worden de instrumenten uitgebreid genoemd en in de volgende paragrafen komen de verschillende onderdelen terug bij uitvoering en effecten. Naast de genoemde instrumenten is door Halt een vragenlijst ontworpen voor de leerlingen. Deze vragenlijst bestond uit veel open vragen. Door DSP-groep is geadviseerd de open vragen te vervangen door gesloten vragen, maar dit is voor de meeste vragen niet gebeurd. Wel is een categorie verwachte antwoorden aangeleverd door Halt zodat de antwoordcategorieën ingeprogrammeerd konden worden in spss. Helaas kozen de jongeren massaal voor andere antwoorden. Hierdoor valt er voor een groot deel niets te zeggen over de antwoorden op de ingevulde vragenlijst.

Uit de leerlingenvragenlijst blijkt dat de leerlingen enthousiast zijn over de voorlichting en medewerkers/voorlichters van Halt. Vooral over de filmpjes waren de leerlingen enthousiast. Door Halt en DSP-groep samen is de mentorenvragenlijst ontwikkeld. Deze vragenlijst is ingevuld door 22 mentoren en bestond op 2 vragen na uit gesloten vragen.

Ook de mentoren waren tevreden tot enthousiast over de voorlichting. Wel was het filmpje voor sommige scholen te heftig en waren de lessen te vol. In de volgende paragrafen wordt hier op terug gekomen.

5.3 De uitvoering

Zoals in hoofdstuk 3 al aangegeven bestaat de pilot uit de volgende onderdelen die op of samen met de scholen worden uitgevoerd:

- intake/gesprekken met verantwoordelijke /directeur van de school;
- startbijeenkomst met directie, mentoren en docenten;
- ongeveer vijf voorlichtingen in vijf verschillende klassen inclusief voorbereidings- en nabesprekingsopdracht;
- dialoog/evaluatie met docent/mentor van de betrokken klassen;
- ouderbijeenkomst;
- voorbereidende slotbijeenkomst;
- slotbijeenkomst;
- evaluatie met de contactpersoon/directie;
- nazorg.

De intake is in alle scholen uitgevoerd en leverde in geen van de scholen problemen op. De contactpersonen van de scholen zijn allen enthousiast over de samenwerking met Halt, het maatwerk en de korte lijnen.

De startbijeenkomsten zijn in alle scholen uitgevoerd. In de startbijeenkomsten was het van belang uit te dragen dat de pilot van de school en Halt samen was. Ook werd hier door middel van de stellingen gekozen voor de belangrijkste thema's per school. De stellingen leverden soms discussie op en in 1 school was een tweede bijeenkomst nodig om alle mentoren te overtuigen, maar de mentoren waren allen tevreden over de samenwerking met Halt.

Enkele mentoren voelden zich overvallen door de hoeveelheid werk die door hun uitgevoerd moest worden, maar dit werd naar tevredenheid verduidelijkt.

De scholen die meededen aan de pilot onderschreven allen het doel van de pilot en in de meeste gevallen werd het doel aangepast aan de specifieke situatie op de school.

Over de voorbereidende lessen en de voorlichting zelf zijn de meeste leerlingen en mentoren tevreden tot enthousiast. De scholieren zijn het meest enthousiast over de filmpjes. Toch is het ook de film die voor sommige leeftijden te heftig wordt bevonden door de mentoren. Vooral voor de leeftijd van de basisschoolleerlingen zou gewerkt moeten worden met aangepast materiaal.

Over de inhoud van de lessen zijn de leerlingen en mentoren ook goed te spreken. Wel wordt het programma van Halt te vol geacht voor 1 lesuur. Mentoren en scholen geven aan dat de voorlichting verbeterd kan als werknemers met een publieke taak zelf een actieve rol hebben. Door bijvoorbeeld politie of brandweer zelf in de les aanwezig te hebben, kan er een dialoog tussen leerlingen en werknemers met een publieke taak ontstaan.

De inhoud van de lessen wordt soms te moeilijk geacht: bij de antwoorden zien we dat veel kinderen de termen oorzaak en gevolg moeilijk uit elkaar kunnen houden. Ook was voor veel leerlingen moeilijk te begrijpen wat precies een veilige publieke taak is. Winkelpersoneel en caissières vonden zij ook belangrijk. Veel scholen kozen daarom dan ook voor gedrag naar iedereen en niet alleen naar VPT mensen.

De mentoren en contactpersonen van de scholen gaven ook aan dat voor blijvende bewustwording de voorlichting terug moet komen in de lessen (herhaling en voortzetting). Voor de basisschoolleeftijd en de praktijkschool werden de lessen aangepast aan het niveau van de leerlingen. Voor de praktijkschool zou een aanpassing naar beroepen waartoe zij opleiden ook een grote verbetering zijn.

Verder zouden de filmpjes geïntegreerd moeten worden in Powerpoint zonder dat internet nodig is. In sommige scholen ging dit mis.

Aanbeveling lessen

De inhoud en filmpjes aanpassen aan het niveau van de leerlingen en de lessen niet te vol maken. Thema meerdere keren per jaar terug laten komen. Mensen met een VPT beroep meenemen naar de lessen en hun verhaal laten vertellen.

Mentorvragenlijsten

De meeste mentoren vonden het niveau van de lessen voldoende tot goed, 1 mentor vond het niveau niet goed, 2 mentoren matig. De aansluiting bij de belevingswereld van de leerlingen vonden de meeste mentoren voldoende tot goed, 3 vonden dit matig. De interactie tussen Halt-medewerker en leerlingen vonden alle mentoren voldoende tot goed.

Leerlingvragenlijsten

57% vond de voorlichting precies goed qua lengte en 60% is tevreden over de verdeling van onderwerpen. 36% vond de voorlichter enthousiast, 21% leuk, en 17% saai. De andere 25% waren verdeeld in kinderachtig, te ingewikkeld, vervelend en anders.

Bij 81% is de film het meeste blijven hangen en ook 81% had de meeste aandacht bij de film. 55% zou nu anders reageren bij VPT agressie, maar van de leerlingen die kiezen voor misschien en nee geven een aantal aan dat zij al 'normaal reageerden'.

De ouderbijeenkomsten zijn als onderdeel van het proces tot bewustwording bij ouders het meest lastig gebleken in de 9 pilots. Het betrekken van de ouders door middel van een uitnodiging op het thema VPT is bij geen van de pilots een succes geworden. Er kwamen weinig tot geen aanmeldingen. Sowieso blijken scholen moeite te hebben met het betrekken van ouders in den brede.

De uitvoering van de ouderbijeenkomsten bleek grotendeels succesvol voor het handjevol mensen dat wel bereikt werd. Koppeling van de ouderbijeenkomsten aan een ander (populair) thema of de ouderbijeenkomst omzetten in een presentatie van de kinderen zelf werkte beter. Op deze bijeenkomsten kwamen wel veel ouders af en het thema VPT met de stellingen kon hier goed uitgevoerd worden. Wel gaf 1 schoolcontactpersoon aan dat het aantal stellingen ingeperkt moet worden om de uitvoer te verbeteren.

Voor de ouders zijn geen vragenlijsten ontwikkeld om de bewustwording bij ouders te checken.

Door de geringe hoeveelheid ouders die in totaal op de ouderavonden is afgekomen kan wel gesteld worden dat dit onderdeel van het project voor verbetering vatbaar is en dat nieuwe vormen gezocht moeten worden om dit onderdeel te laten slagen.

Ouderbijeenkomst

De ouderbijeenkomst is in alle scholen voorbereid, maar is in 4 scholen niet doorgegaan vanwege te weinig belangstelling van de ouders. Om de ouders te betrekken zijn er op 2 scholen creatieve oplossingen gevonden die werkten: 1 x werd de ouderbijeenkomst omgezet in een presentatie van de leerlingen en 1 x werd de ouderbijeenkomst gecombineerd met het thema werkweek.

Afronding

De tussenevaluatie is ondertussen op bijna alle scholen uitgevoerd. Dit leidde soms tot de conclusie dat verder niets nodig was. Op de meeste/sommige scholen volgt een slotbijeenkomst na de zomer. De nazorg staat gepland voor het komende jaar.

Aanbeveling planning

Algemeen kijkend naar de uitvoering van de activiteiten kan gezegd worden dat de pilot een grotere belasting voor de scholen was qua planning en uitvoering dan vooraf ingeschat. Vooral de mentoren gaven aan dat de tijd van het jaar niet goed gekozen was voor een pilot met deze omvang. Het begin van het schooljaar met uitloop tot december/januari zou beter zijn. Ook zou het volgens hun goed geweest zijn de pilot een jaar van te voren al te plannen en op te nemen in het lesprogramma.

5.4 De resultaten

De concrete gerealiseerde resultaten zoals het aantal deelnemende scholen, het aantal georganiseerde activiteiten, de ontwikkelde voorlichtingslessen, zijn niet achter gebleven bij de geplande activiteiten. Soms zijn er wel aanpassingen geweest, samenvoegingen en uitstel, maar in vele gevallen is meer gedaan dan gepland.

Halt heeft geen problemen gehad om scholen te vinden die mee wilden doen aan de pilot. Na de oproep op de internetsite van Halt melden de scholen zich zelf aan. Ook na de start bleven scholen zich aanmelden.

Bij 9 scholen is de pilot begonnen en bij 1 school is de pilot uitgesteld tot na de zomervakantie. Op een paar scholen zijn meer voorlichtingslessen, en daarmee ook voorbereidende opdrachten en nabesprekingsopdrachten, uitgevoerd dan gepland. Het aantal van 5 kassen per school is losgelaten. Soms waren er minder klassen, soms meer. In totaal zijn 52 klassen voorgelicht, dus het doel is wel behaald. De uitvoering van de voorlichting was maatwerk per school en per klas.

De ouderbijeenkomsten zijn in 4 scholen niet doorgegaan, maar wel voorbereid.

De afronding van de pilot moet bij meerdere scholen nog plaatsvinden. Door de examens en zomervakantie kwamen scholen in tijdsnood.

Over het algemeen was het project een zwaardere belasting van de tijd dan scholen en Halt van te voren hadden ingeschat.

5.5 De effecten

De effecten oftewel de outcome van het project betreffen de maatschappelijke effecten die bereikt worden. In deze pilot dus de bewustwording bij de jongeren over de functie van medewerkers met een publieke taak en wat het voor hen betekent om met agressie te maken te krijgen. Deze bewustwording moet uiteindelijk leiden tot minder incidenten van agressie en geweld tegen medewerkers met een publieke taak. Daarnaast betreft de outcome het verhogen van de meldingsbereidheid bij docenten met betrekking tot incidenten op de scholen.

bewustwording

De bewustwording bij de leerlingen wordt gemeten met de leerlingvragenlijst in de nabesprekingsles. De bewustwording wordt gemeten door vragen over de inhoud van de les. Uit de antwoorden in de vragenlijst is duidelijk dat het merendeel van de jongeren de lessen goed heeft kunnen volgen en goed begrepen heeft waar het over gaat. 77% van de leerlingen kan een veilige publieke taak goed benoemen. Alle mentoren geven aan dat de leerlingen weten dat de les over VPT gaat en 20 van de 21 geven aan dat de leerlingen weten wat VPT is en het kunnen benoemen. 19 van de 21 mentoren geven aan dat hun leerlingen oorzaken kunnen benoemen en 20 van de 22 mentoren geven aan dat hun leerlingen inzicht hebben in de gevolgen voor het slachtoffer.

Een aantal vragen waren open vragen (met open antwoorden). Uit deze open vragen kwamen heel veel antwoorden die te herleiden waren tot de variaties in de lessen en de voorbeelden. De voorbeelden verschilden per les als gevolg van het maatwerk per les. De voorbeelden kwamen voort uit de jongeren zelf. Bijvoorbeeld de open vragen over oorzaken en gevolgen van agressie en geweld hadden vele antwoorden. Deze antwoorden van de leerlingen bleken in de meeste gevallen niet onder te brengen in de gestandaardiseerde antwoordmogelijkheden. Dat neemt niet weg dat uit de antwoorden wel op te maken is dat de leerlingen goed begrepen hebben waar de lessen om draiden.

Ook bij de vragen over de stop, denk, doe methode was duidelijk dat het merendeel van de leerlingen begreep wat de methode inhield en waar deze voor bedoeld was: 60 % kan de volgorde van de stop, denk, doe methode benoemen.

Het merendeel van de leerlingen is positief over de voorlichting en meer dan de helft denkt in de toekomst anders te reageren op agressie en geweld tegen VPT mensen. Een deel van de leerlingen die hier kiezen voor 'misschien' en 'nee', kiest hiervoor omdat ze zeggen dat ze zich al goed gedragen.

Bij het grootste deel van de leerlingen is de inhoud van de lessen goed overgekomen. Voor echte bewustwording en attitudeverandering moet het onderwerp regelmatig terugkomen op de agenda en in andere vakken en situaties.

Bewustwording bij de ouders heeft slechts gedeeltelijk plaatsgevonden door het slechte bereik van de ouders. Daar waar de ouders wel kwamen verliepen de ouderbijeenkomsten meestal goed. In één school werden de stellingen niet goed begrepen omdat de ouders nauwelijks Nederlands spraken.

Meldingsbereidheid

Of de meldingsbereidheid bij docenten is verhoogd is niet duidelijk te halen uit de vragenlijst. Veel docenten geven aan dat de meldingsbereidheid al groot was voor de pilot van start ging.

Alle scholen die zich aangemeld hebben voor de pilot zien het belang van een veilige school en zijn bereid hierin te investeren. De nadruk binnen de scholen lag bijna altijd op omgangsvormen: hoe ga je met elkaar om. En hierbij was het alle scholen en de meeste docenten duidelijk dat zij ook een publieke taak uitoefenen. Hoewel de meeste docenten niet anders zijn gaan kijken naar hun eigen rol, betekende dit meestal dat zij het voor het project al eens waren met de Halt visie. De scholen geven aan dat er wel een begin gemaakt is met de bewustwording over veiligheid op de scholen en incidentenregistratie. Voor sommige scholen was de stap van veiligheid buiten de scholen naar veiligheid binnen de scholen een grote stap. Ze gaven wel aan dat er soms problemen waren op school, maar hadden tot nu toe geen relatie met VPT gelegd. De scholen zien de jongeren als kwetsbaar en scholen beschermen de jongeren. In een enkel geval werd gemeld dat er op de school niet voldoende aandacht was voor melden van incidenten. In alle gevallen vonden de mentoren dat de pilot bij heeft gedragen aan de bewustwording van de taken van de school ten aanzien van veiligheid en incidentenregistratie.

Over het onderzoek

Het onderzoek naar de pilots op de scholen heeft vertraging opgelopen in verband met de langere doorlooptijd die de pilots nodig hadden. Deze langere doorlooptijd zat in de meeste gevallen in de afrondende fase van de pilot: namelijk de organisatie van de slotbijeenkomst. In een aantal gevallen is de slotbijeenkomst uitgesteld. Omdat de interviews gepland zouden worden na afronding van de pilots hebben de meeste interviews plaatsgevonden in juli 2012. Ook is besloten interviews af te nemen bij de contactpersonen van de pilots die nog niet afgerond waren. Door deze langere doorlooptijd is het schrijven van het evaluatierapport is uitgesteld tot de zomerperiode. Helaas zijn niet alle vragenlijsten voor september ontvangen en hierdoor niet meegenomen in de analyse.

Over de vragenlijsten

Opvallend aan de vragenlijsten is dat we zien dat de leerlingen per klas de vragenlijst ongeveer gelijk invullen. Dat komt enerzijds omdat de leerlingen dezelfde les bijwonen en dezelfde ervaringen hebben. Maar anderzijds zijn de antwoorden ook gelijk geformuleerd waardoor het er op lijkt of de antwoorden soms klassikaal of in groepjes besproken zijn.

Halt

Halt denkt dat het programma bijdraagt aan het bewust worden van de publieke taak van scholen en dat ze een relevante bijdrage heeft geleverd. Het thema leeft nu bij 9 scholen en ook andere scholen blijven Halt benaderen. De scholen willen ook verder met dit programma. De bewustwording gaat nu per klas. Halt denkt dat een landelijke campagne alleen niet werkt. Halt vond het een heel leuk project om uit te voeren: er was heel veel enthousiasme bij de Halt-medewerkers. De projectleider denkt dat de scholen het belang van VPT inzien en dat er bewustwording heeft plaatsgevonden bij scholen en leerlingen. 'Je werkt van onderop aan veiligheid'. Ook waren de dialogen op school open gesprekken en de mensen kwamen zelf met wat ze belangrijk vonden." Het maatwerk per school is een belangrijk onderdeel van het project.

Voor de bewustwording gebruikt Halt de socratische methode. Deze Socratische methode kost tijd maar levert een grote bijdrage aan bewustwording. Bewustwording gebeurt ook door het gebruikte materiaal, filmpjes, stellingen en de socratische methode.

Organisatorisch heeft Halt veel geleerd. Het programma is overvol en moet hiervoor aangepast worden. (zie 5.2)

Sterke punten en Verbeterpunten

Hieronder de sterke en verbeterpunten uit de vragenlijsten van de mentoren nog een keer bij elkaar weergegeven:

Sterke punten

- In een relatief korte tijd, van ongeveer 6 weken, worden er regelmatig activiteiten georganiseerd over het thema. De leerlingen zouden zelf hier misschien nog meer bij betrokken kunnen worden (nu alleen de voorbereidingsles, les en nabespreking).
- Alle partijen worden betrokken (leerlingen, ouders, docenten, directie, etc.).
- Ook is positief dat de school terugkoppeling van Halt krijgt, met aanbeveling hoe de school in de toekomst kan omgaan met het thema.
- De school heeft de ruimte gekregen bij de invulling van het project.
- Het doel van het project is sterk. Het is belangrijk kinderen dergelijke onderwerpen bij te brengen.
- De inzet van een externe (van Halt) is sterk. Dit maakt meer indruk op de kinderen dan als een leerkracht de les geeft.
- Het idee van de ouderavond is heel sterk. Dit zou wel op een andere manier ingevuld kunnen worden. Op andere scholen lieten ze kinderen zelf iets presenteren, of koppelden ze de ouderavond aan een ander thema.
- De bijeenkomst met het hele team is heel goed.
- Goed om dit soort dingen bespreekbaar te maken.
- De aansluiting bij de belevingswereld van de leerlingen.
- Op deze manier krijgen mensen met een publieke taak een gezicht.

Verbeterpunten

- Meer aandacht/lessen voor de kinderen.
- Lessen meer interactief maken.
- Ervaring van een medewerker met publieke taak met negatieve ervaring inzetten tijdens les. Bijvoorbeeld ambulance personeel op school uitnodigen.
- Minder tijd aan de leerkracht besteden.
- Veel ouders kennen Halt met name vanuit straffen, vanuit een negatief verhaal. Het kan zijn dat dit ouders afschrikt, omdat Halt voor ouders bedreigend zou kunnen zijn. In dit verband is besproken of het verstandig is dat Halt dit project doet.
- Wat betreft de planning: het project vindt laat in het schooljaar plaats. De jaarplanning is dan al rond. Het project is dan iets dat 'extra' op de agenda komt.
- Het thema zou per kwartaal terug moeten komen. Bijvoorbeeld eens in de drie maanden in de mentorles.
- Materiaal beter aanpassen op basisschoolleeftijd. Dan kan er eerder gestart worden met het bewust maken van de leerlingen.

- Uit de reacties op de film 'denk na' kwamen een aantal zaken duidelijk naar voren: de leeftijd van de jongen(dealer) 17 jaar was te oud voor deze leerlingen en zeker het feit dat hij drugs dealde overschaduwde het eigenlijke onderwerp. Zeker waar het de herkenning /identificatie betrof. De onderlinge familie, vrienden, school ,zakelijk, relaties lagen ingewikkeld.
- De voorlichting kan meer gericht worden op de beroepen waar de leerlingen voor worden opgeleid.
- Het betrekken van ouders. Voor het betrekken van de ouders wordt aan combineren van bepaalde thema's gedacht
- Ter verbetering: Kijk nog eens goed naar het lesmateriaal, met name naar de filmpjes. Deze zouden meer gericht moeten zijn op wat de consequenties zijn als je dit doet. Deze boodschap is nu niet voor alle leerlingen te vatten.
- Goede berichtgeving in de media over het project moeten komen.
- Een dialoog tussen werknemers met publieke taak en leerlingen in het project..
- lessen minder vol maken.

Bijlagen

Bijlage 1

B1 Vragenlijst leerlingen

1. Op welke school zit jij (schoolnaam + plaatsnaam)
  - Kellerbeek College, Bergen op zoom
  - Frencken College, Oosterhout
  - Oranje Nassau school 't Veen
  - De Pettenflet, Tilburg
  - Markland, Breda
  - Haarlem College, Haarlem
  - CBS de Wadden, Haarlem
  - Kennemer College Heemskerk
  - Praktijkschool de Linie Hoofddorp
  - Het Maritiem College Ijmuiden

2. In welke groep/klas zit jij?
  - Groep 7
  - Groep 8
  - Klas 1
  - Klas 2
  - Klas 3

3. Door wie is de voorlichting gegeven?
  - G. Hakkaart
  - M. Philippo
  - B. Commandeur
  - R. Meen
  - L. Havelaar
  - M. Schluter

4. Met welke voorbereidingsopdracht hebben jullie gewerkt?
  - Voorbereidingsopdracht 1: verschillende filmpjes
  - Voorbereidingsopdracht 2: film Denk Na
  - Voorbereidingsopdracht 3: zelfstandige opdracht klassikaal of huiswerk
  - Voorbereidingsopdracht 4: kranten artikelen

5. Noem minimaal 1 ding wat jij hebt geleerd van de voorbereidingsopdracht?
  - Ik heb geleerd wat een publieke functie / Taak is.
  - Ik heb geleerd wat het belang is van een publieke Taak.
  - Ik heb geleerd wat respectvol inhoud.
  - Ik ben door de voorbereidingsopdracht meer gaan nadenken over mijn eigen mening.
  - Anders

6. Een publieke taak is:
  - een taak die iemand uitvoert met publiek dat toekijkt.
  - dat iemand werk doet voor alle mensen die in aanraking komen met agressie en geweld.
  - dat iemand werk doet wat voor alle mensen belangrijk kan zijn.

7. Noem 2 oorzaken van agressie en geweld naar werknemers met een publieke taak.
  - Als je de schuld krijg van iets wat je niet gedaan heb.
  - Als er niet gedaan wordt wat je wil.
  - Als er niet naar je geluisterd wordt.
  - Een slechte dag of bui hebben
  - door gebruik verdovende middelen alcohol of drugs
  - Anders

8. Noem 2 gevolgen die het slachtoffer heeft als deze te maken krijgt met agressie en geweld tijdens het uitvoeren van zijn publieke functie.

- Angstig
- Lichamelijk letsel
- Psychisch letsel
- Geen plezier meer hebben in het werk
- Anders

9. Wat is de volgorde van de vijf stappen die je kunt toepassen wanneer er negatieve emoties opkomen naar mensen met een publieke taak.

- denk, stop, ga na, beloon, kalmeer
- stop, ga na, denk, kalmeer, beloon
- kalmeer, ga na, stop, denk, beloon
- stop, denk, ga na, kalmeer, beloon
- beloon, ga na, denk, kalmeer, stop
- anders

10. Noem twee punten die jij als omstander kan doen om agressie en geweld te helpen voorkomen.

- Positieve groepsdruk (praten met vrienden, meenemen van vrienden)
- Weglopen
- Zelf rustig blijven
- Niet stoer willen zijn voor een ander
- Anders

11. Noem 2 dingen die jij van de voorlichting geleerd hebt.

- Stop, denk, doe methode
- De gevolgen van agressie en geweld voor de andere
- Ik weet wat er vooraf gaat aan een escalatie
- Wat ik kan doen als ik boos ben
- Wat een Veilige Publieke taak inhoud
- Anders

12. Vond je de voorlichting:

- Te kort
- Precies goed
- Te lang

13. Waar ben jij het mee eens?

- Ik had meer willen horen over het onderwerp VPT:
Wat had je nog meer willen horen? .....
- Ik had meer willen doen tijdens de voorlichting.
Wat had je nog meer willen doen? .....
- Over de verdeling tussen doen en luisteren ben ik tevreden.

14. Welk onderdeel in de voorlichting is het meest blijven hangen?

- De opdrachten (werkbladen)
- De film
- De informatie
- Het rollenspel
- Anders

15. Wat vond jij van de manier waarop de voorlichter van Halt de klas aansprak?

- Enthousiast
- Kinderachtig
- Te ingewikkeld (de voorlichter gebruikte te moeilijke woorden)
- Saai
- Vervelend
- Leuk
- Anders

16. Bij welk onderdeel van de voorlichting had jij het meest je aandacht erbij?

- De opdrachten (werkbladen)
- Film
- De informatie
- Het rollenspel
- Anders

Bijlage 2

Mentoren Evaluatieformulier 'Veilige Publieke Taak' Lesmodule 1: Halt

Beste leerkracht,

Halt is met een voorlichtingsles in uw klas geweest. Wij willen graag weten waar onze voorlichting nog voor verbetering vatbaar is. Uw mening is van belang om ons kwaliteitsniveau te handhaven of te verbeteren en het effect op leerkrachten te toetsen. Wij verzoeken u dit formulier in te vullen en te retourneren aan Halt

Naam Halt-medewerker:

Datum voorlichting:

Naam school:

Klas/groep en niveau:

Contactpersoon school:

Handtekening leerkracht:

Gemeente:

Is er een voorbereidend gesprek geweest? (telefonisch)

Ja / Nee

Zijn de afspraken schriftelijk bevestigd? (email)

Ja / Nee

Deze les gaat over de thema's criminaliteit, Halt. Naast kennisoverdracht ligt het accent op het bespreken van gevoelens/ervaringen van leerlingen bij de thema's. Door aan te sluiten bij de kennis en gevoelens/ervaringen van de leerlingen zelf, wordt de les zo dicht mogelijk bij de belevingswereld van de leerlingen gehouden.

Doelstellingen voor de leerlingen behorende bij deze lesmodule:

De leerlingen weten dat de les gaat over 'veilige publieke taak'.

Ja /Nee

De leerlingen weten wat 'veilige publieke taak' is en kunnen een eigen definitie geven.

Ja / Nee

De leerlingen kunnen benoemen wat de oorzaken zijn van agressie en geweld.

Ja / Nee

De leerlingen hebben inzicht in de gevolgen voor het slachtoffer van agressie en geweld.

Ja / Nee

De leerlingen hebben inzicht in de 5 stappen die je kunt toepassen om agressie te helpen voorkomen of te verminderen.

Ja / Nee

De filmcase 'vpt' is getoond.

Ja / Nee

De les is samengevat. Ja / Nee
De leerlingen hebben de mogelijkheid gehad om vragen te stellen. Ja / Nee

Algemene vragen:

1= niet goed, 2 = matig, 3 = voldoende, 4 = ruim voldoende, 5 = goed

Is de voorlichting gegeven op het juiste niveau van de leerlingen? 1 2 3 4 5
Sluit de les aan bij de belevingswereld van de leerlingen? 1 2 3 4 5
Wat vindt u inhoudelijk van de film? 1 2 3 4 5
Wat vindt u van de interactie tussen voorlichter en leerlingen? 1 2 3 4 5

Doelstellingen voor de docenten behorende bij de Dialoog

Bent u anders gaan denken over incidenten en grensoverschrijdend gedrag naar aanleiding van de voorlichtingsles(sen) en het gesprek met de halt medewerker?
Ben u anders gaan kijken naar eigen rol en het ontstaan van negatief gedrag Ja / Nee
Is uw meldingsbereidheid toegenomen n.a.v. de voorlichting en dialoog? Ja / Nee
Heeft u het afgelopen jaar een agressie-incident jegens uzelf gemeld op school? Ja / Nee

Vindt u dat uw school voldoende aandacht heeft voor sociale veiligheid? Ja / Nee
Praat u met mededocenten over incidenten? Ja / Nee
Denkt u dat het zin heeft incidenten te melden? Ja / Nee
Zo ja, komt dit door de voorlichtingsles(sen)? Ja / Nee

Aanbevelingen of opmerkingen van de school/docent:

Opmerkingen en of bijzonderheden van de Halt-medewerker:

DSP-groep BV
Van Diemenstraat 374
1013 CR Amsterdam

T +31 (0)20 625 75 37
dsp@dsp-groep.nl
www.dsp-groep.nl

KvK A'dam 33176766

DSP-groep, opgericht in 1984, is een onafhankelijk landelijk bureau voor onderzoek, advies en management, met zestig medewerkers. We werken in opdracht van de overheid (ministeries, provincies en gemeenten), maar ook van maatschappelijke organisaties op landelijk, regionaal en lokaal niveau.

Werkvelden

De werkvelden waarop we de meeste expertise hebben opgebouwd zijn veiligheid, jeugd, sport, kunst en cultuur, onderwijs, openbare ruimte en groen, sociaal beleid, stedelijke vernieuwing, welzijn, wonen en wijkgericht werken.

Dienstverlening

We ondersteunen onze opdrachtgevers bij complexe vraagstukken. We kunnen onderzoek doen, een registratiesysteem of monitor ontwikkelen, een advies uitbrengen, een beleidsvisie voorbereiden, een plan toetsen of tijdelijk het management voeren. DSP-groep geeft ook trainingen, workshops en lezingen.

Meer weten?

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak te maken. Bezoek onze website www.dsp-groep.nl voor onze projecten, publicaties en opdrachtgevers.